

Tadqiqot etikasi kengashi to‘g‘risida NIZOM

Mazkur Nizom O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5847-son, 2020-yil 29-oktabrdagi “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-6097-son, 2020 yil 29 apreldagi “O‘zbekiston Respublikasida yuridik ta‘lim va fanni tubdan takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF–5987-son Farmonlari, 2018-yil 5-iyundagi “Oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–3775-son va 2021-yil 24-dekabrda “Davlat oliy ta‘lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–60-son qarorlari hamda Toshkent davlat yuridik universiteti Kuzatuv kengashining 2022-yil 17-fevraldagi 1-son majlisi bayoni bilan tasdiqlangan 2022-2026-yillarda Toshkent davlat yuridik universitetini strategik rivojlantirish dasturini amalga oshirish yuzasidan “Yo‘l xarita”sining 7-bandida belgilangan vazifalardan kelib chiqib Toshkent davlat yuridik universitetida (keyingi o‘rinlarda TDYU deb yuritiladi) Tadqiqot etikasi kengashining (keyingi o‘rinlarda Kengash deb yuritiladi) maqsad va vazifalari, huquq va majburiyatlari hamda uning faoliyatini tashkil etish tartibini belgilaydi.

I. Umumiy qoidalar

1. Kengash TDYUda yuridik fanlar rivojlanishini ta‘minlash talablaridan kelib chiqqan holda ustuvor, istiqbolli va ilg‘or ilmiy yo‘nalishlar bo‘yicha tadqiqotlarni belgilash, ta‘lim jarayonini ilmiy materiallar bilan ta‘minlashni amalga oshirish, ilmiy-innovatsion ishlanmalarni tijoratlashtirish, universitet professor-o‘qituvchilari, doktorantlari, mustaqil izlanuvchilari va talabalarining ilmiy tadqiqot faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kollegial organ hisoblanadi.

2. Kengash o‘z faoliyatida O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, O‘zbekiston Respublikasining qonunlari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlari, O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, Innovatsion rivojlanish vazirligi va Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining Hay‘at qarorlari va buyruqlariga, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining qarorlari va buyruqlari hamda TDYU Ustavi va Kengashi qarorlari, TDYU rektorining buyruqlari va mazkur Nizomga amal qiladi.

3. Kengash 2022/2023-o‘quv yilidan o‘z faoliyatini boshlaydi, TDYU Ilmiy-uslubiy kengashining huquqiy vorisi hisoblanadi hamda normativ-huquqiy hujjatlar va ichki hujjatlarda Ilmiy-uslubiy kengashga yuklatilgan vakolat va vazifalarni bajaradi.

4. Kengash universitetning 10 nafar tajribali professor-o‘qituvchilari, 3 nafar faol talabalardan (1 nafar magistrant, 1 nafar doktorant va 1 nafar bakalavriat talabasi) iborat tarkibda bir o‘quv yili uchun shakllantiriladi. Shuningdek, qoida tariqasida, 2 nafar chet eldagi vatandoshlar Kengashda a‘zo sifatida ishtirok etadi.

Kengash tarkibi Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor tavsiyasiga ko'ra universitet Kengashi qarori bilan tasdiqlanadi.

Tadqiqot etikasi kengashi raisi, qoida tariqasida, har o'quv yilining boshida mazkur kengashga a'zo universitet professor-o'qituvchilari orasidan yashirin ravishda saylash orqali aniqlanadi.

Kengash faoliyatida prorektorlar, fakultet dekanlari va kafedra mudirlari ovoz berish huquqisiz qatnashishlariga ruxsat etiladi.

5. Kengash faoliyatini tashkil etishga doir hujjatlarni yuritish uchun Kengash a'zolaridan biri Kengash kotibi etib saylanadi.

6. Kengash a'zolari uning ishida jamoatchilik asosida ishtirok etadilar, Kengash a'zolari o'rnatilgan tartibda moddiy rag'batlantirilishi mumkin.

II. Kengashning asosiy vazifalari va vakolatlari

7. Kengash quyidagi vazifalarni bajaradi:

universitetning ilmiy-tadqiqotni amalga oshirish siyosatini belgilash va Tadqiqot etikasi qoidalarini takomillashtirib borish;

Akademik halollik va tadqiqot etikasi kodeksi qoidalariga rioya etilishi yuzasidan monitoring olib borish;

ilmiy jamoatchilik orasida tadqiqot etikasi qoidalarining mazmun-mohiyatini keng targ'ib qilish va tegishli ko'nikmalarni shakllantirish yuzasidan tavsiyalar berish;

yuridik sohada ilmiy-tadqiqot ishlari, shu jumladan, dissertatsiya, monografiya va ilmiy maqolalar sifatiga qo'yilgan talablarni ishlab chiqish va e'lon qilish;

eng yaxshi dissertatsiya tanlovlarini o'tkazish;

monografiya, ilmiy maqolalar va innovatsion loyihalarni universitet va respublika tanlovlariga tavsiya qilish;

professor-o'qituvchilarni ilmiy unvonlarga tavsiya etish;

magistrlik dissertatsiyasi va ilmiy-tadqiqot mavzularini ekspertizadan o'tkazish;

yuridik fanlar bo'yicha ilmiy darajalar beruvchi ilmiy kengash va ular qoshidagi ilmiy seminarlar faoliyatini monitoring qilib borish va samaradorligini oshirish yuzasidan takliflar kiritish;

ilmiy maktab va ilmiy to'garaklar faoliyatiga baho berish, reytingini e'lon qilish va rag'batlantirish bo'yicha universitet rahbariyatiga takliflar kiritish;

fundamental, amaliy va innovatsion loyihalarni ilmiy ekspertizadan o'tkazib, tanlovga tavsiya qilish;

ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligini monitoring qilib borish, ajratilgan mablag'lardan samarali foydalanishni ta'minlash va halol tadqiqot olib borishni rag'batlantirishga oid takliflar kiritish;

universitetning ilm-fan va innovatsiyalarga oid siyosati bo'yicha taklif va tavsiyalar berish, boshqa muhim vazifalarini belgilash.

8. Kengash o'z vazifalarini amalga oshirishda quyidagi vakolatlarga ega:

o'z faoliyatiga oid ish rejasini tasdiqlaydi;

universitet ilmiy-innovatsion faoliyatining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha muhokamalar tashkil qiladi;

yuqori tijorat salohiyatiga ega va amalga oshirishga tayyor bo'lgan, o'zlashtirish uchun istiqbolli loyihalar bo'yicha tavsiya beradi;

monografiya, risolalar, axborot-tahliliy materiallar, ilmiy sharhlar hamda konferensiyalar, ilmiy seminarlar va davra suhbatlari to'plamlarini ekspertizadan o'tkazadi va chop etishga tavsiya etadi;

professor-o'qituvchilar, doktorantlar va mustaqil izlanuvchilarning xalqaro ilmiy-texnik ma'lumotlar bazasidan foydalanishini va ilmiy tadqiqot natijalarini xalqaro miqyosda keng nashr etish ishlarini monitoring qiladi;

universitet tarkibiy bo'linmalarining ilmiy yo'nalishdagi o'zaro hamkorligini tahlil qiladi hamda universitet ilmiy faoliyatini boshqarishni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadi;

dotsent va professor ilmiy unvonlariga talabgorlarni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi tomonidan belgilangan talablarga muvofiqligini o'rganadi hamda ularni universitet kengashiga tavsiya etadi;

doktorantlar, mustaqil izlanuvchilarning doktorlik dissertatsiyalarini tayyorlashning yakka tartibdagi shaxsiy ish rejalarini, mutaxassislik bo'yicha nazariy-metodologik kursning o'quv rejasini, doktoranturaga kirish imtihon savollarini, malakaviy imtihon dasturlarini, malakaviy imtihon savollarini ekspertizadan o'tkazadi va tasdiqlash uchun universitet kengashiga kiritadi;

"Eng yaxshi doktorant va mustaqil izlanuvchi", "Eng yaxshi monografiya muallifi", "Eng yaxshi axborot tahliliy-material muallifi", "Eng yaxshi risola muallifi", "Eng yaxshi maqola muallifi", "Eng yaxshi ilmiy to'garak", tanlovini tashkil qiladi;

ilmiy tadqiqot faoliyati natijalarini amaliyotga joriy etgan va yuqori samaralarga erishgan (tijoriylashtirgan) professor-o'qituvchilar, doktorantlar va mustaqil izlanuvchilarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish bo'yicha universitet rektoriga tavsiya kiritadi.

Kengash qonun hujjatlarida belgilangan boshqa vazifalarni ham bajarishi mumkin.

III. Kengash ishini tashkil qilish

9. Kengashning ish rejasi o'quv yili uchun tuziladi hamda Kengash tomonidan tasdiqlanadi.

10. Kengash ish rejasi bajarilishi ustidan umumiy nazorat Kengash raisi tomonidan amalga oshiriladi.

11. Kengash ish rejasining bajarilishi bo'yicha ma'lumotlar Kengash kotibi tomonidan umumlashtirib boriladi.

12. Kengash ish rejasiga muvofiq kengash majlisi kun tartibiga kiritilishi lozim bo'lgan masalalar yuzasidan barcha zarur materiallar taqdim etilgach, Kengash kotibi majlis kun tartibi loyihasini tuzadi va tasdiqlash uchun Kengash raisiga taqdim etadi.

13. Kengash majlisi o'tkaziladigan kun, vaqt va joy, shuningdek kun tartibi Kengash raisi tomonidan tasdiqlanadi.

14. Kengash majlisi kun tartibi Kengash majlisidan uch kun oldin a'zolarga va Kengash raisining topshirig'iga muvofiq boshqa shaxslarga yetkazilishi lozim. Kengash a'zosi navbatdagi majlisda uzrli sabablarga ko'ra qatnasha olmagan taqdirda, bu haqida Kengash kotibini darhol xabardor qilishi shart.

15. Kengash majlislari zaruratga qarab o'tkaziladi. Kengash majlislarida muhokama qilinadigan masalalar yuzasidan, Kengash a'zosi bo'lmagan universitet prorektorlari, tarkibiy bo'linma rahbarlari hamda boshqa davlat va nodavlat tashkilotlar, shu jumladan, oliy ta'lim muassasalarining malakali mutaxassislari ham taklif qilinishi mumkin.

Kengash faoliyatiga belgilangan tartibda hamkor xorijiy tashkilotlarning, xususan, oliy ta'lim va ilmiy tadqiqot muassasalarining yetakchi olimlari va malakali mutaxassislari taklif etilishi mumkin.

16. Kengashga uning a'zolari orasidan yashirin, oddiy ko'pchilik ovoz berish yo'li orqali saylanadigan rais boshchilik qiladi. Kengash raisi yo'qligida uning vazifasini Kengash raisi o'rinbosari amalga oshiradi.

17. Kengash majlisida uning a'zolarining kamida yarmi ishtirok etgan taqdirda vakolatli hisoblanadi. Kengashda ovoz berish jarayoni, qoida tariqasida, ochiq o'tkaziladi. Kengash a'zolarining taklifi bilan muayyan masalalar yashirin ovoz berish yo'li bilan ovozga qo'yilishi mumkin.

18. Kengash majlisida ko'rib chiqilgan masalalar bo'yicha oddiy ko'pchilik ovoz bilan qarorlar qabul qilinadi. Kengash a'zosi o'ziga yoki tadqiqot guruhiga tegishli masalalar muhokama qilinganda qaror qabul qilish jarayonida betaraf hisoblanadi.

19. Kengash majlisida Kengash kotibi tomonidan bayonnoma yuritiladi. Kengash majlisida muhokama qilingan barcha masalalar, bildirilgan taklif va mulohazalar Kengash majlisi bayonnomasiga kiritilishi lozim.

20. Kengash majlisi bayonnomasi besh ish kuni ichida Kengash raisi va kotibi tomonidan imzolanishi lozim.

21. Kengash a'zolari va yuqori ilmiy salohiyatga ega bo'lgan professor-o'qituvchilar, yosh olimlar va iqtidorli talabalar tarkibidan dolzarb ilmiy-uslubiy vazifalarni hal etish borasida taklif va tavsiyalar ishlab chiqadigan ishchi va ekspert guruhlar tashkil etilishi mumkin.

IV. Kengashning hisobdorligi va uning a'zolarini moddiy rag'batlantirish

22. Kengash raisi o'quv yili yakuni bo'yicha Kengash faoliyati to'g'risida bir yilda bir marta Universitet Kengashiga hisobot beradi.

23. Kengash a'zolariga har o'quv yili yakuni bo'yicha Kengash raisi taqdimiga ko'ra Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektorning bildirgisi asosida Universitet tomonidan haq to'lanadi.

Akademik halollik kengashi to‘g‘risida NIZOM

Mazkur Nizom O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5847-son, 2020 yil 29 apreldagi “O‘zbekiston Respublikasida Yuridik ta‘lim va fanni tubdan takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF–5987-son Farmonlari, 2018 yil 5 iyundagi “Oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–3775-son va 2021 yil 24 dekabrdagi “Davlat oliy ta‘lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–60-son qarorlari hamda Toshkent davlat yuridik universiteti Kuzatuv kengashining 2022-yil 17-fevraldagi 1-son majlisi bayoni bilan tasdiqlangan 2022-2026-yillarda Toshkent davlat yuridik universitetini strategik rivojlantirish dasturini amalga oshirish yuzasidan “Yo‘l xarita”sining 6-bandida belgilangan vazifalardan kelib chiqib Toshkent davlat yuridik universitetida (keyingi o‘rinlarda TDYU deb yuritiladi) Akademik halollik kengashining (keyingi o‘rinlarda Kengash deb yuritiladi) maqsad va vazifalari, huquq va majburiyatlari hamda uning faoliyatini tashkil etish tartibini belgilaydi.

I. Umumiy qoidalar

1. Kengash TDYUda o‘quv-pedagogik jarayonga innovatsion ilg‘or va xalqaro ta‘lim standartlarini joriy etish va yuqori ta‘lim sifatini ta‘minlash talablaridan kelib chiqqan holda o‘quv jarayonini kredit-modul tizimi, zamonaviy ta‘lim texnologiyalari hamda interaktiv ta‘lim uslublarini keng joriy etish va foydalanish asosida tashkil etish, ta‘lim sifatini oshirish, shuningdek, ta‘lim jarayonini o‘quv materiallar bilan ta‘minlashni amalga oshirish, barcha ta‘lim jarayonlarida akademik halollikni ta‘minlash va unga qat‘iy rioya etilishini nazorat qilish faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kollegial organ hisoblanadi.

2. Kengash o‘z faoliyatida O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, O‘zbekiston Respublikasining qonunlari, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlari, O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi, Innovatsion rivojlanish vazirligi va Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining Hay‘at qarorlari va buyruqlariga, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining qarorlari va buyruqlari hamda TDYU Ustavi va Kengashi qarorlari, TDYU rektorining buyruqlari va mazkur Nizomga amal qiladi.

3. Kengash 2022/2023 o‘quv yilidan o‘z faoliyatini boshlaydi, TDYU O‘quv-uslubiy kengashining huquqiy vorisi hisoblanadi hamda normativ-huquqiy hujjatlar va ichki hujjatlarda O‘quv-uslubiy kengashga yuklatilgan vakolart va vazifalarni bajaradi.

4. Kengash universitetning 10 nafar tajribali professor-o'qituvchilari (har bir fakultetdan ikki nafardan), 2 nafar faol talabalar (bakalavriat va magistraturadan nir nafardan) va 2 nafar chet eldagi vatandoshlardan iborat tarkibda bir o'quv yili uchun shakllantiriladi.

Kengash tarkibi O'quv ishlari bo'yicha prorektor tavsiyasiga ko'ra universitet Kengashi qarori yoki Universitet rektori buyrug'i bilan tasdiqlanadi.

Kengash raisi va uning kotibi, qoida tariqasida, har o'quv yilining boshida mazkur kengashga a'zo universitet professor-o'qituvchilari orasidan yashirin ovoz berish yo'li orqali saylanadi.

Kengash faoliyatida prorektorlar, fakultet dekanlari va kafedra mudirlari ovoz berish huquqsiz qatnashishlariga ruxsat etiladi.

5. Kengash raisi Kengash faoliyatini tashkil etishga, Kengash kotibi esa Kengash faoliyatini tashkil etishga doir hujjatlarni yuritishga mas'ul hisoblanadi.

6. Kengash a'zolari uning ishida jamoatchilik asosida ishtirok etadilar, Kengash a'zolari o'rnatilgan tartibda moddiy rag'batlantirilishi mumkin.

II. Kengashning asosiy vazifalari va vakolatlari

7. Kengash quyidagi vazifalarni bajaradi:

universitetning akademik halollik siyosatini belgilash, akademik halollik talablarini aniqlash, ishlab chiqish va bajarilishini monitoring qilib borish;

universitet akademik halollik talablarini (akademik qasamyodni) buzgan xodim va talabaga intizomiy jazo chorasini qo'llash to'g'risida universitet rektoriga taklif kiritish;

o'quv adabiyotlari, shu jumladan, darslik, o'quv qo'llanma va o'quv-uslubiy qo'llanmalar sifatiga qo'yilgan talablarni ishlab chiqish, e'lon qilish va o'quv adabiyotlarini sifat talabalari bo'yicha qayta nashrga tavsiya qilish;

o'quv adabiyotlarini universitet va respublika tanlovlariga tavsiya qilish;

o'quv adabiyotlar, shu jumladan xorijiy adabiyotlar fondini muntazam yangilab borish yuzasidan tavsiyalar berish;

xorijiy o'quv va ilmiy adabiyotlarni tarjima va tahrir qilish hamda ekspertizadan o'tkazishni amalga oshiradigan mutaxassis va professor-o'qituvchilar mehnatiga haq to'lash bo'yicha tegishli tavsiyalar taqdim etish

muallif va mualliflar jamoasi tomonidan o'quv adabiyotlar chop etilishini muvofiqlashtirish;

katta o'qituvchi lavozimiga talablarni ishlab chiqish va e'lon qilish;

professor-o'qituvchilarni katta o'qituvchi, dotsent v.b. va professor v.b. lavozimlariga tavsiya etish;

universitet professor-o'qituvchilarini universitet va respublika tanlovlariga, faxriy unvonlarga hamda davlat mukofotlariga tavsiya qilish;

talabalarni universitet stipendiyasi va granti, adliya vaziri stipendiyasi, Prezident va nomli davlat stipendiyalariga tavsiya qilish;

universitetning ta'lim dasturlari va o'quv jarayonini takomillashtirishga oid takliflar ishlab chiqish;

universitetning o'quv-uslubiy siyosati bo'yicha taklif va tavsiyalar berish va shu kabi boshqa muhim vazifalarini belgilash;

universitet o'quv faoliyatini rivojlantirish konsepsiyasini ishlab chiqish va uni tasdiqlash uchun universitet kengashiga kiritish;

mamlakatdagi islohotlarning zamonaviy bosqichi ehtiyojlari va ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bakalavriat ta'lim yo'nalishlari, magistratura mutaxassisliklari malaka talablari, o'quv rejalari va dastur (sillabus)larini ishlab chiqishni ta'minlash va ularni tasdiqlash uchun universitet kengashiga kiritish;

o'quv tusdagi tadbirlar turlari va ularga ajratilgan soatlar hajmini ishlab chiqish va tasdiqlash;

o'qitishning kredit-modul' tizimini va talabalar bilimini baholash usullarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish;

o'quv fanlari bo'yicha oraliq va yakuniy nazorat o'tkazish shakllarini, oraliq va yakuniy nazorat savollari bo'yicha ballar miqdori (baho foizi) taqsimlanishini va baholash mezonlarini belgilash;

oraliq va yakuniy nazorat ishlarining natijalarini muhokama qilish, oraliq va yakuniy nazorat ishlari reyting qaydnomasida to'g'ri aks etishini monitoring qilish, jamlovchi reyting qaydnomasini haqiqiy ballarga mos kelishini qayta tekshirish tashabbusi bilan chiqish;

o'quv jarayonida zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalari hamda interaktiv ta'lim uslublarini keng qo'llash bo'yicha takliflar taqdim etish;

klinik yuridik ta'limni rivojlantirish yo'li bilan o'quv jarayoni va huquqni qo'llash amaliyoti o'rtasida uzviy aloqani ta'minlashga ko'maklashish;

xorijiy hamkorlar bilan birgalikda o'quv-ta'lim jarayoniga xorijiy olimlar va mutaxassislarni faol jalb qilish bo'yicha kiritilgan takliflar yuzasidan axborotlarni eshitish;

professor-o'qituvchilar tomonidan dars mashg'ulotlari o'tkazilishi sifati tahlilini amalga oshirib borishni tashkil etish;

universitet tarkibiy bo'linmalarining o'quv va o'quv-uslubiy faoliyati natijalarini ko'rib chiqish, ushbu yo'nalishda amalga oshirilayotgan ishlar yuzasidan axborotlarni eshitish hamda uni muvofiqlashtirib borish.

8. Kengash o'z vazifalarini amalga oshirishda quyidagi vakolatlarga ega:

universitet o'quv faoliyatining ustuvor yo'nalishlari bo'yicha muhokamalar tashkil qiladi; bakalavriat ta'lim yo'nalishlari va magistratura mutaxassisliklari uchun malaka talablari, o'quv rejalari va dastur (sillabus)larini ishlab chiqishni ta'minlaydi hamda ularni tasdiqlash uchun universitet kengashiga kiritadi;

tegishli o'quv yili uchun o'quv jarayonlari grafigini ishlab chiqadi va tasdiqlaydi;

talabalar bilimini baholash tartibi va mezonlarini ishlab chiqishni ta'minlaydi va tasdiqlaydi;

reyting qaydnomalarining hamda yakuniy jamlovchi reyting qaydnomalarining shakllari uchun namunalarni tasdiqlaydi;

kafedralar o'quv va o'quv-uslubiy ish rejalari bajarilishi holatini muhokama qiladi;

kafedralar tomonidan modullar doirasida tashkil etilgan master-klass, ochiq dars va treninglar o'tkazilishi, xorijiy va amaliyotchi mutaxassislarning o'quv jarayoniga jalb qilinganligi bo'yicha axborotlarni eshitib boradi;

o'quv adabiyotlarining belgilangan talablarga muvofiqligini aniqlaydi, o'quv adabiyotlarini tayyorlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadi va tasdiqlaydi;

o'quv adabiyotlarini ekspertizadan o'tkazish maqsadida tegishli soha mutaxassisliklari bo'yicha ekspert guruhlarini tashkil etadi hamda mavjud talablarga mos bo'lgan o'quv adabiyotlarni chop etish uchun nashrga tavsiya etadi;

nashr etishga ruxsatnoma olinishi talab etiladigan o'quv adabiyotlarni belgilangan tartibda ekspertizadan o'tkazadi va ularni nashrga tavsiya etish uchun universitet kengashiga taqdim etadi;

“yurisprudensiya” mutaxassisligi bo'yicha “Eng yaxshi darslik” va “Eng yaxshi o'quv qo'llanma” tanlovlari shartlarini belgilaydi va o'tkazadi;

xorijiy olimlar va mutaxassislarni jalb etgan holda yangi avlod darsliklari va o'quv qo'llanmalari turkumini tayyorlash hamda xorijiy o'quv adabiyotlarini tarjima qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadi va zarurtga ko'ra universitet kengashi yoki rektorga takliflar kiritadi;

xorijiy o'quv adabiyotlarni tarjima va tahrir qilish hamda ekspertizadan o'tkazishni amalga oshiradigan mutaxassis va professor-o'qituvchilarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish bo'yicha universitet rektoriga tavsiya kiritadi;

universitet tarkibiy bo'linmalarining o'quv yo'nalishdagi o'zaro hamkorligini tahlil qiladi hamda universitet o'quv faoliyatini boshqarishni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadi.

Kengash qonun hujjatlarida belgilangan boshqa vazifalarni ham bajarishi mumkin.

III. Kengash ishini tashkil qilish

9. Kengashning ish rejasi o'quv yili uchun tuziladi hamda Kengash tomonidan tasdiqlanadi.

10. Kengash ish rejasi bajarilishi ustidan umumiy nazorat Kengash raisi tomonidan amalga oshiriladi.

11. Kengash ish rejasini bajarilishi bo'yicha ma'lumotlar Kengash kotibi tomonidan umumlashtirilib boriladi.

12. Kengash ish rejasiga muvofiq kengash majlisi kun tartibiga kiritilishi lozim bo'lgan masalalar yuzasidan barcha zarur materiallar taqdim etilgach, Kengash kotibi majlis kun tartibi loyihasini tuzadi va tasdiqlash uchun Kengash raisiga taqdim etadi.

13. Kengash majlisi o'tkaziladigan kun, vaqt va joy, shuningdek kun tartibi Kengash raisi tomonidan tasdiqlanadi.

14. Kengash majlisi kun tartibi Kengash majlisidan uch kun oldin a'zolarga va Kengash raisining topshirig'iga muvofiq boshqa shaxslarga yetkazilishi lozim. Kengash a'zosi navbatdagi majlisda uzrli sabablarga ko'ra qatnasha olmagan taqdirda, bu haqida Kengash kotibini darhol xabardor qilishi shart.

15. Kengash majlislari zaruriyatga qarab o'tkaziladi. Kengash majlislarida muhokama qilinadigan masalalar yuzasidan, Kengash a'zosi bo'lmagan universitet prorektorlari, tarkibiy bo'linma rahbarlari hamda boshqa davlat va nodavlat tashkilotlar, shu jumladan oliy ta'lim muassasalarining malakali mutaxassislari ham taklif qilinishi mumkin.

Kengash faoliyatiga belgilangan tartibda hamkor xorijiy tashkilotlarning, xususan oliy ta'lim va ilmiy tadqiqot muassasalarining yetakchi olimlari va malakali mutaxassislari taklif etilishi mumkin.

15. Kengashga uning a'zolari orasidan yashirin, oddiy ko'pchilik ovoz berish yo'li orqali saylanadigan rais boshchilik qiladi. Kengash raisi yo'qligida uning vazifasini Kengash raisi o'rinbosari amalga oshiradi.

16. Kengash majlisida a'zolarining kamida yarmi ishtirok etgan taqdirda vakolatli hisoblanadi.

17. Kengash majlisida ko'rib chiqilgan masalalar bo'yicha oddiy ko'pchilik ovoz bilan qarorlar qabul qilinadi. Kengash a'zosi o'ziga yoki tadqiqot guruhiga tegishli masalalar muhokama qilinganda qaror qabul qilish jarayonida betaraf hisoblanadi.

Kengashda ovoz berish Kengash a'zolari taklifiga ko'ra yopiq ovoz berish tartibida o'tkazilishiga ruxsat etiladi.

18. Kengash majlisida Kengash kotibi tomonidan bayonnoma yuritiladi. Kengash majlisida muhokama qilingan barcha masalalar, bildirilgan taklif va mulohazalar Kengash majlisi bayonnomasiga kiritilishi lozim.

19. Kengash majlisi bayonnomasi besh ish kuni ichida Kengash raisi va kotibi tomonidan imzolanishi lozim.

20. Kengash a'zolari va yuqori ilmiy salohiyatga ega bo'lgan professor-o'qituvchilar, yosh olimlar va iqtidorli talabalar tarkibidan dolzarb o'quv-uslubiy vazifalarni hal etish borasida taklif va tavsiyalar ishlab chiqadigan ishchi va ekspert guruhlar tashkil etilishi mumkin.

IV. Kengashning hisobdorligi va uning a'zolarini moddiy rag'batlantirish

21. Kengash raisi o'quv yili yakuni bo'yicha Kengash faoliyati to'g'risida bir yilda bir marta Universitet Kengashiga hisobot beradi.

22. Kengash a'zolariga har o'quv yili yakuni bo'yicha Kengash raisi taqdimiga ko'ra Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektorning bildirgisi asosida Universitet tomonidan haq to'lanadi.

Universitet kengashi majlisining 2022 yil
01-iyuldagi 7 – sonli bayonnomasiga
3-ilova

**TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETINING
AKADEMIK HALOLLIK VA TADQIQOT ETIKASI KODEKSI**

Toshkent–2022

KIRISH

Akademik halollik va tadqiqot etikasi milliy yuridik ta'limning samaradorligini oshirish, yuqori malakali yuridik kadrlarni tayyorlash va mamlakatda yuridik fanni rivojlantirishning asosiy ustunlari hisoblanadi.

Toshkent davlat yuridik universiteti (keyingi o'rinlarda – universitet deb yuritiladi) akademik halollik va tadqiqot etikasi bo'yicha xalqaro tan olingan standartlarni e'tirof etadi. Universitet mazkur standartlarni joriy qilish maqsadida o'z faoliyatida akademik halollik va tadqiqot etikasi qoidalariga qat'iy rioya qilishni yuridik kadrlar tayyorlash hamda ilm-fanni rivojlantirishning ustuvor vazifasi etib belgilaydi.

Toshkent davlat yuridik universitetining Akademik halollik va tadqiqot etikasi kodeksi (keyingi o'rinlarda – Kodeks deb yuritiladi) bilan belgilab berilayotgan qoidalarga rioya qilish uchun asosiy mas'uliyat har bir talaba, professor-o'qituvchi va xodim zimmasiga yuklatiladi. Bunda universitetning har bir a'zosi boshqalarning huquqlarini hurmat qilish kabi fazilatlarini namoyon etishlari zarur.

Mazkur Kodeks va uning asosiy qoidalari universitetning o'quv va ilmiy faoliyatida akademik halollik hamda tadqiqot etikasining umumqabul qilingan standartlarini joriy qilishga qaratilgan bo'lib, ushbu sohadagi uchta muhim vazifani amalga oshirishni belgilaydi:

1) akademik halollik va tadqiqot etikasiga daxldor axloqiy qoidalarni o'rnatish hamda noaxloqiy xatti-harakatlarni oldini olish;

2) Universitet talabalari va xodimlarida plagiat (ko'chirmachilik)ga murosasiz munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirish hamda akademik halollikni keng targ'ib qilish;

3) akademik halollik va tadqiqot etikasi sohasida talabalar va xodimlar uchun mos bo'lgan axloqiy xususiyatlarni shakllantirish.

Ushbu Kodeks talablari o'quv va ilmiy-tadqiqot jarayonining barcha ishtirokchilari hamda boshqalarning ijodiy mehnati natijalariga hurmat bilan munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirishga, ilmiy faoliyat natijalarini intellektual mulk sifatida tan olishga va unga nisbatan munosib munosabatni rag'batlantirish maqsadida ishlab chiqilgan.

I. Umumiy qoidalar va asosiy tushunchalar

1. Mazkur Kodeks universitet talabalari, professor-o'qituvchilari, xodimlari, o'quv jarayonini tashkil etuvchi tarkibiy bo'linma rahbarlari, tadqiqotchilar (doktorantlar va mustaqil izlanuvchilar)ning akademik halolligi masalalariga adolatli, oshkora, to'g'ri munosabatni shakllantirish va ularning tadqiqot etikasiga rioya qilishini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan.

2. Kodeksning maqsadi akademik halollik va tadqiqot etikasi qoidalarini belgilash, ularni amalga oshirish va nazorat qilishni ta'minlash, shuningdek talabalar (bakalavriat va magistratura talabalari), tadqiqotchilar, pedagog xodimlarning o'quv hamda ilmiy tadqiqot doirasida akademik halollik, ta'lim va mehnat faoliyatidagi tadqiqot etikasi tamoyillarini belgilashdan iborat.

3. Akademik halollik va tadqiqot etikasi qoidalari akademik faoliyat (oraliq, yakuniy nazorat ishlari, darslik, o'quv qo'llanmalar, o'quv-uslubiy qo'llanmalar, fan moduli kontentlari) va ilmiy tadqiqot faoliyatining barcha shakllarini (barcha turdagi ilmiy ishlarni) tayyorlash, ularga taqriz berish, opponent bo'lish, iqtiboslar keltirish va nashr etishda universitetning barcha xodimlari, doktorant va mustaqil izlanuvchilariga taalluqlidir.

4. Asosiy tushunchalar:

Akademik halollik – o'qish va yozma ishlarni bajarishda (testlar, esselar, bitiruv malakaviy ishlari va dissertatsiyalar), oraliq va yakuniy nazoratlar, imtihonlarda savollarga javob berishda, tadqiqot olib borishda, o'z bilimini ifoda etishda, pedagog xodimlar va boshqa xodimlar hamda talabalar bilan munosabatlarda halollikni ifoda etadigan qadriyatlar va tamoyillarining

majmui. Bunda tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ma'lumotlar, ilmiy natijalar, usullar, protseduralar va ilmiy nashrning holati haqqoniy va xolisona ko'rsatilishi, plagiat (ko'chirmachilik), mavjud ma'lumotlarni soxtalashtirish (falsifikatsiya) va qalbaki ma'lumotlarni yaratish (fabrikatsiya) ga yo'l qo'yimaslik lozim.

Tadqiqot – umumlashtirish mumkin bo'lgan bilimlarni yaratish yoki mavjud shunday bilimlarga hissa qo'shishga qaratilgan tizimli o'rganish, shu jumladan, tadqiqotlarni ishlab chiqish, sinovdan o'tkazish va baholashdan iborat jarayon.

Tadqiqot etikasi – talabalar, tadqiqotchilar, professor-o'qituvchilarning tadqiqot faoliyatining barcha shakllarida halollik, shaxsiy mas'uliyat, ochiqlik va boshqalarning huquqlarini hurmat qilish, professional yondashuv, akademik obro'ni saqlash va boshqa umume'tirof etilgan etika qoidalari va tamoyillarining majmui.

Huquqiy tadqiqot – tadqiqotchi tomonidan o'rganilayotgan mavzuga oid huquqiy nazariyalar, qarashlar, yondashuvlar, qonunchilik hujjatlari, sud amaliyoti va shu kabi jihatlarni aniqlash hamda tahlil qilish jarayonidir, keng ma'noda – huquq olami hamda huquq tartibga solishi kutilgan soha o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni o'rganish jarayonidir.

Huquqiy tadqiqot doirasi – tadqiqot amalga oshiriladigan chegaralarni, ya'ni tadqiqotda ko'rib chiqiladigan barcha jihatlar qamrovini bildiradi. Shuningdek, huquqiy tadqiqot doirasida aynan qaysi jihatlar tadqiqot tomonidan qamrab olinmasligini ham qayd etish muhimdir.

Huquqiy tadqiqot maqsadi quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- huquqiy nazariyalarni tadqiq etish, tizimlashtirish va joriy etish imkonini o'rganish;
- yangi huquqiy konsepsiya va nazariyalarni taklif etish;
- turli yondashuvlar orqali qonunchilikni o'rganish va baholash;
- qonunchilik yutuqlarini va kamchiliklarini, undagi huquqiy bo'shliqlarni o'rganish hamda takomillashtirish;
- qonunchilik hujjatlarining jamiyatga ta'sirini tahlil etish, baholash va prognoz qilish;
- qonunchilik hujjatlarini tanqidiy sharhlash va autentik tarjima qilish;
- qonunchilik hujjatlarini ishlab chiqish va joriy etishda sabab-natija aloqadorligini o'rganish;
- muayyan munosabatga qaysi huquq normasini qo'llash bo'yicha takliflar ishlab chiqish;
- qonunchilik hujjatlarining moslashuvchanligi, barqarorligi va mantiqiy izchilligini aniqlash;
- qonunchilik hujjatlarini ishlab chiqish jarayoniga ta'sir ko'rsatadigan ijtimoiy omillarni tahlil etish (huquqning ijtimoiy auditori);
- tahliliy, tarixiy va qiyosiy-huquqiy tadqiqot natijalariga asosan qonunchilikni isloh qilish bo'yicha chora-tadbirlar taklif etish.

II. Asosiy tamoyillar

5. Akademik halollik va tadqiqot etikasining asosiy tamoyillari:

vijdonlilik – baholanadigan va baholanmaydigan o'quv va ilmiy ishlarni halol, munosib bajarish;

ochiqlik (shaffoflik) – talabalar, professor-o'qituvchilar va Universitetning boshqa xodimlari o'rtasida oshkoralik, o'zaro ishonch, ta'lim, ilmiy ma'lumotlar, manbalar, tadqiqot usullari, vositalar, natijalar va g'oyalar almashinuvi. Bunda ilmiy ish va uning natijalari borasida bildirilgan tanqidiy fikrlar va yangi g'oyalar ishni takomillashtirishga qaratilgan bo'ladi.

huquq va erkinliklarni hurmat qilish – ijodiy fikr va g'oyalarni erkin ifoda etish huquqi;

tenglik – har bir talaba, professor-o‘qituvchi, tadqiqotchi va boshqa xodimlarning akademik halollik hamda tadqiqot etikasi qoidalariga rioya qilish va ularning buzilishi uchun teng javobgar bo‘lishi;

to‘g‘rilik va halollik tamoyili – foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxatiga yoki ishni ichida biron-bir manbani kiritish hamda unga havola berish uchun muallif ushbu manbani shaxsan o‘qib chiqishi va ushbu manbada o‘zi iqtibos keltirgan fikrni o‘zgartirmagan holda keltirishi;

manfaatlar to‘qnashuvini oldini olish – talabalar, izlanuvchilar va xodimlarning o‘z tadqiqotlaridagi takliflar, chop etilgan materiallar, ommaviy nashrlar, shuningdek, boshqa barcha turdagi ilmiy ishlarda bunday ishning haqqoniyligiga ziyon yetkazadigan moliyaviy va boshqa xarakterdagi manfaatlar to‘qnashuvi haqida tegishli shaxsga xabar berishlari;

tadqiqotning originalligi – tadqiqot etikasiga asoslangan nashr ilmiy bilimlar yoki amaliy ko‘nikmalarni oshirishga hissa qo‘shadigan xulosalarga ega bo‘lgan original tadqiqotni nashr etishni nazarda tutadi. Bunda tadqiqot ishi haqqoniy tadqiqotga asoslangan, ya’ni fanda allaqachon mavjud bo‘lgan xulosalarni emas, balki yangi bilimlar va yondashuvlarni taqdim etsa original ish hisoblanadi;

tadqiqot erkinligi – tadqiqotchining mavzuni tanlashda, izlanish olib borishda va tadqiqot natijalarini e‘lon qilishda erkinligini bildirib, bunda tadqiqotchining ilmiy va ijodiy faoliyatiga asossiz aralashish yoki asossiz talablar belgilash mumkin emas;

diskriminatsiyaga yo‘l qo‘ymaslik – xodimlar, tadqiqotchilar yoki talabalarni jinsi, irqi, etnik kelib chiqishi yoki (ilmiy salohiyati va halolligi bilan bog‘liq bo‘lmagan) boshqa omillar asosida kamsitishga yoki imtiyozlar belgilashga yo‘l qo‘yilmasligi;

tadqiqotning aniqligi, barqarorligi va to‘laligi – ilmiy ishni shakllantirishda ma’lumotlar, fikr-mulohazalar, xulosalar mazmuni tugal va aniq ifoda etilishi, mantiqiy izchillikka rioya qilinishini ifodalaydi;

havolalarning reprezentativligiga rioya qilish – muallif ilmiy tadqiqot ishi mavzusi bo‘yicha ushbu sohada eng yaxshi va eng muhim asarlarga murojaat qilishi, ishni dolzarbligini ko‘rsatish uchun har doim eng so‘nggi nashrlardan iqtibos keltirishi;

ehtiyotkorlik – beparvolik natijasida xato va kamchiliklarga yo‘l qo‘ymaslik, o‘z ishini hamda tegishli mavzuga oid boshqa ishlarni va ma’lumotlarni lozim darajadagi e‘tibor bilan o‘rganishi, tahlil qilishi hamda shakllantirish mas’uliyati;

sir tutilishi lozim bo‘lgan axborot maxfiyligiga rioya etish – tadqiqotni amalga oshirishda shaxsga doir ma’lumotlar bilan ishlash tartibiga hamda tijorat va xizmat sirlari maxfiyligiga rioya etish;

tadqiqot olib borishda javobgarlik – muallif yoki uning merosxo‘rlarining huquqlarini muhofazasiga qat’iy rioya qilish va ularning asarlaridan o‘quv, ilmiy-tadqiqot ishlari doirasida foydalanish jarayonida havolalarni to‘g‘ri va aniq keltirish;

akademik muhitda professional xushmuomalalik va madaniyat – akademik faoliyat va ilmiy tadqiqotlarda o‘zaro suhbat, bahs va munozaralarda professional madaniyatga qat’iy rioya qilish, xushmuomalalik va etika qoidalarini shaxsiy xarakter va yutuqlardan ustun qo‘yish;

tadqiqotni samarali boshqarish – boshqalar manfaati uchun tadqiqot sifatini boshqarish bo‘lib, u ilmiy tadqiqot natijalarini boshqalar tomonidan keng foydalanishi uchun qulay shaklda taqdim etish va uni jahon tadqiqot jamoatchiligi foydalanishi mumkin bo‘lgan joylarga joylashtirish;

tadqiqotning xolisligi (ilmda manfaatlar muvozanatini saqlash) – tadqiqotlar obyektiv ehtiyojlarga muvofiq bo‘lishi hamda tadqiqot olib borilayotgan taraflarning manfaatlari bir xil va xolis o‘rganilishni ifodalab, bunda xodim, talaba va tadqiqotchining ilmiy izlanishlari noxolis

axborot asosida ayrim toifadagi shaxslar manfaatlariga xizmat qiladigan yondashuvdan xoli bo'lishi lozim;

chop etish mas'uliyati – ilmiy natijalarni martaba oshirish maqsadida emas, balki ilm-fan va texnologiyalarni rivojlantirish hamda keng jamoatchilikni xabardor etish uchun nashr etish akademik mas'uliyatini namoyon etib, bunda ko'chirmachilik asosidagi takroriy nashrlarni chop etishdan saqlanish tavsiya etiladi.

6. Mazkur Kodeksning asosiy tamoyillariga rioya etilishi, jumladan, akademik halollik va tadqiqot etikasi qoidalarining bajarilishini ta'minlash maxsus dasturiy vositalar orqali topshirilayotgan matnlarning originalligini tekshirish va jamoatchilik nazorati vositalari orqali amalga oshiriladi.

III. Huquq va majburiyatlar

7. Universitet mazkur Kodeks qoidalarini bajarilishini talab qilishga va ular buzilgan taqdirda tegishli choralar (sanksiyalar) qo'llashga haqlidir.

8. Universitetning akademik halollik va tadqiqot etikasini ta'minlash sohasidagi majburiyatlari:

akademik va tadqiqot ishlarining originalligini (o'ziga xosligi) tekshirish uchun elektron tizimlardan bepul foydalanish uchun sharoitlar yaratish;

talabalar va xodimlarning akademik halollik va tadqiqot etikasi sohasidagi huquq va majburiyatlari to'g'risida xabardor qilish;

qonun talablariga muvofiq talabalar va xodimlarning shaxsiy hamda maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilishdan to'liq himoya qilish choralarini ko'rish;

talabalar va xodimlarni ularning yozma ishlari maxsus elektron tizimlardan foydalanilgan holda originalligi (o'ziga xosligi) tekshirilishi haqida xabardor qilinishini tashkil qilish;

universitet veb-sayti va ijtimoiy tarmoqlarida mazkur Kodeks bo'yicha o'rnatilgan qoidalar haqida axborotlar, infografikalarni joylashtirilishini tashkil qilish;

mazkur Kodeks ijrosini samarali va obyektiv ko'ruvchi, tegishli javobgarlik choralarini qo'llash huquqiga ega bo'lgan Akademik kengash Tadqiqot etikasi kengashi faoliyatini samarali tashkil qilish;

universitetda akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilinishi bilan bog'liq murojaatlarni elektron yuborish va ularni o'rganish bo'yicha tegishli mexanizmlarni yaratish;

“Akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilishni targ'ib qilish” dasturini ishlab chiqish va uni keng ko'lamda amalga oshirish;

mazkur Kodeks talablarining bajarilishini ta'minlashda tenglik, adolat, manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymaslik tamoyillariga rioya qilish;

talabalar va xodimlar tomonidan universitetda akademik halollikni ta'minlash va tadqiqot etikasiga rioya qilinishi bo'yicha turli xil targ'ibot vositalaridan foydalanish;

akademik nohalollik (qoidabuzarlik) va tadqiqot etikasini buzish holatlari haqida xabar bergan shaxslarning shaxsini oshkor qilmaslik va boshqa o'z vakolati doirasidagi majburiyatlar.

9. Fakultet dekanatlarining majburiyatlari:

talabalarga har o'quv yili boshlanishida “Tanishtiruv hafta”ligi (“Orientation-week”) doirasida “Akademik halollik” mohiyati, uni professional yurist sifatida shakllanishida tutgan o'rni, uning yuzaga kelish shakllari haqida tushuntirish kurslarini tashkil qilish;

akademik halollik va tadqiqot o'tkazish etikasiga daxldor axloqiy qoidalarni o'rnatish hamda noaxloqiy xatti-harakatlarni sodir etishning oldini olish;

universitet talabalari va xodimlarida plagiat (ko'chirmachilik)ga murosasiz munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirish hamda akademik halollikni keng targ'ib qilish;

malakali mutaxassislar tomonidan mazkur kodeks qoidalari haqida batafsil tushuntirish tashkil qilish;

talabalar va professor-o'qituvchilarni akademik halollik talablari to'g'risida doimiy ravishda xabardor qilib borilishlarini ta'minlash hamda rioya etishlarini nazorat qilishi;

mazkur Kodeksning 8-bandida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda qatnashishi shart.

10. Kafedralarning majburiyatlari:

xodimlarga antiplagiat tizimidan foydalanish va u asosida akademik halollikni aniqlash bo'yicha treninglar tashkil qilish;

professor-o'qituvchilar tomonidan talabalarni to'g'ri yozish ko'nikmalariga o'rgatish va plagiatni qayta aniqlash;

kafedraning akademik faoliyatida mazkur kodeksi qoidalarini qo'llash va uning ijrosini ta'minlash;

xodimlar, talabalar va tadqiqotchilarga tegishli ilmiy yoki akademik darajani muvaffaqiyatli qo'lga kiritishda yordam berish hamda talabalarga barcha kurslar, nazorat ishlari, topshiriqlar va imtihon materiallarida mualliflik huquqi qoidalariga rioya qilgan holda akademik halollik va ilmiy axloq qoidalari bo'yicha aniq ko'rsatma hamda tavsiyalar berish;

talabalar hamda tadqiqotchilarga Kodeks doirasida ularning huquq va majburiyatlari to'g'risida tushuntirishlar berishlari, belgilangan tartibda bajarilishini nazorat qilishi;

mazkur Kodeksning 8-bandida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda qatnashishi shart.

11. Universitet professor-o'qituvchilari Kodeks qoidalari bo'yicha barcha darajadagi va o'quv shaklidagi ta'lim oluvchilar bilan har qanday mavjud vositalar orqali tushuntirish ishlarini olib borishlari kerak: og'zaki tushuntirishlar, sillabusdagi eslatmalar, mustaqil ishlarni bajarish uchun tarqatma materiallar va boshqalar.

12. Talabalar va tadqiqotchilar o'z ishlarini bajarishda mazkur Kodeks bilan belgilangan qoidalarga, ilmiy etika va mualliflik huquqining fundamental prinsiplariga rioya qilishlari shart.

Tadqiqotchilarning akademik halollik hamda tadqiqot etikasini ta'minlash bo'yicha majburiyatlari:

halollik: tadqiqotchilar o'z tadqiqotlarini to'g'riligi va akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilgan holda tayyorlaganligi uchun javobgardirlar;

qoidalarga bo'ysunish: tadqiqotchilar universitetning tadqiqot o'tkazish bilan bog'liq tartib-qoidalari bilan tanishishlari va ularga rioya qilishlari lozim;

tadqiqot metodlari: tadqiqotchilar tadqiqot o'tkazishda tegishli metodlardan foydalanishlari, xulosalarni tanqidiy tahlildan o'tkazishlari, natijalar va talqinlarida to'liq hamda xolis axborot berishlari kerak;

tadqiqot qaydlari: tadqiqotchilar tadqiqot bo'yicha ma'lumotlarni aniq va tushunarli tarzda qayd etib borishlari darkor, bunda mazkur ish bilan boshqalar ham tanishishi va foydalana olishi imkoniyati yaratiladi;

tadqiqot natijalari: tadqiqotchilar mualliflik huquqiga ega bo'lishlari va ustuvor yo'nalishlarni belgilaganlari zahoti ma'lumotlar va natijalar bilan o'zaro ochiq va tezkor almashishlari lozim;

mualliflik huquqi. Tadqiqotchilar barcha ilmiy ishlarga qo'shgan hissalarini, bu boradagi hisobotlari va tadqiqotning mualliflik huquqi unga tegishliligini isbotlovchi ma'lumotlarni saqlash bo'yicha javobgarlikni o'z zimmalariga olishlari kerak. Mualliflar ro'yxati faqat tegishli mualliflik mezonlariga javob beradigan va ishga o'z hissasini qo'shgan shaxslarni o'z ichiga olishi kerak;

nashr tasdig'i: tadqiqotchilar chop etilgan materiallarda tadqiqotga sezilarli hissa qo'shgan, ammo mualliflik mezonlariga to'g'ri kelmaydiganlarning barchasini, jumladan, yozuvchilar, homiylar va boshqalarni ko'rsatishlari lozim;

ekspert bahosi: tadqiqotchilar boshqalarning ishiga taqriz berishda maxfiylikka rioya qilishlari hamda o'z vaqtida adolatli, qat'iy baho berishlari kerak;

manfaatlar to'qnashuvi: tadqiqotchilar tadqiqotdagi takliflar, chop etilgan materiallar, ommaviy xabarlar, shuningdek, barcha sharhlarda ishning haqqoniyligiga ziyon yetkazadigan moliyaviy va boshqa xarakterdagi manfaatlar to'qnashuvi haqida xabar berishlari shart;

jamoatchilik bilan aloqa: tadqiqotchilar tadqiqot natijalarining ahamiyati va tan olinishiga doir ommaviy muhokamalarda ishtirok etganda o'z shaxslarining e'tirof etilishiga qaratilgan izohlarni cheklashlari hamda professional izohlarni shaxsiy qarashlarga asoslangan fikrdan ajrata olishlari lozim;

nomaqbul tadqiqot amaliyoti haqida xabar berish: tadqiqotchilar tadqiqotni o'tkazishdagi noqonuniy harakatlar, xususan, ma'lumotlarni o'zidan to'qib chiqarish, soxtalashtirish, ko'chirmakashlik kabi, shuningdek, tadqiqotning haqqoniyligiga putur yetkazadigan ehtiyotsizlik, mualliflarga havola qilishdagi xatolik, qarama-qarshi ma'lumotlarni ko'rsatmaslik, chalkashlik hosil qiluvchi tahlil metodlaridan foydalanish kabi holatlar haqida tegishli universitetning vakolatli tuzilmalariga xabar berishlari shart.

IV. Akademik nohalollik (qoidabuzarlik) va tadqiqot etikasining buzilish shakllari

13. Akademik qoidabuzarlik shakllari quyidagilardir:

Plagiat (ko'chirmachilik) – bu o'zgalarning ijodiy faoliyati natijalari, g'oyalari, so'zlarini qo'lyozma, bosma yoki elektron shaklda bo'lgan barcha nashr etilgan va nashr etilmagan materiallarni muallifning roziligisiz ataylab o'zining fikri sifatida taqdim etish, jumladan, undan manbaga to'liq havola qilmasdan foydalanish. Plagiat holatlariga ruxsatsiz ravishda boshqa birovning oshkor qilingan yoki oshkor qilinmagan asarining ayrim qismlarini to'liq qayta ishlash yoki ifoda yo'sinini o'zgartirish, manba (havola)ni ko'rsatmaslik yoki uni inkor qilish va ushbu asarni o'zining sifatida taqdim etish kiradi.

Falsifikatsiya (ma'lumotlarni soxtalashtirish) – o'z qarashlari, gipotezalari va boshqa ma'lumotlarni asoslash maqsadida muayyan ma'lumotlarni o'zgartirib ko'rsatish yoki ilmiy ishga kiritmaslik.

Fabrikatsiya (qalbaki ma'lumotlar yaratish) – tadqiqot ishida asli mavjud bo'lmagan ma'lumotlarni yuz bergandek qilib ko'rsatish.

Mualliflik huquqi bilan muhofaza qilinadigan ijodiy faoliyat natijalariga O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonuni 5-moddasi talablariga javob beradigan asarlar kiradi.

14. Plagiat quyidagi shakllarda bo'lishi mumkin:

asar muallif(lar)ini (manbasini) ko'rsatmagan holda foydalanish va iqtibos keltirish;

boshqalar tomonidan yaratilgan asarni to'liq ko'chirgan holda yoki tadqiqot ishi doirasida mos hajmdan ortiq darajada foydalanish orqali o'zlashtirish;

fikrni manbasini ko'rsatmasdan o'zgartirib ifodalash;

internetdan to'liq olingan yoki ilgari taqdim etilgan yozma ishni (oraliq, yakuniy nazorat), bitiruv malakaviy ishni, magistrlik yoki doktorlik (PhD, DSc) dissertatsiyasini o'zlashtirgan holda topshirish.

15. Ko'chirmakashlik – bu har qanday ruxsatsiz yozma (bosma, qo'lyozma) manbalardan foydalanish, shuningdek, texnik aloqa vositalari yordamida foydalanish, talabning bilimlarini

nazoratdan o'tkazishda (imtihonlar, test sinovlari yoki boshqa majburiy attestatsiya tadbirlarida) bajarilgan vazifasining mohiyati to'g'risida ma'lumotni ruxsatsiz o'zlashtirish.

16. Ayni bir ishni ikki marotaba topshirish – talaba yoki xodim tomonidan nazorat ishlari, BMI, magistrlik ishlari, darslik, o'quv qo'llanma, ilmiy maqola, monografiya va dissertatsiyalarni tayyorlashda turli xil mualliflik ishlari ostida bir xil matnni taqdim etish va boshqalar. Kichik o'zgarishlar va tuzatishlar, masalan, darslikni yoki monografiyani boshqacha yo'sinda rasmiylashtirish orqali o'quv qo'llanma sifatida qayta tayyorlash va h.k.

Ilgari tayyorlangan matnni muallifning o'zi kattaroq asarning bir qismi sifatida ishlatishi ikki marotaba topshirish yoki qayta topshirish deb hisoblanmaydi.

17. Baholarni, ma'lumotlarni, baholanayotgan ishlarni soxtalashtirish:

baholar, topshiriq bo'yicha javoblarni baholash natijalarini soxtalashtirish;

ma'lumotlarni soxtalashtirish (qo'shish, kiritish, tuzatish), ya'ni tadqiqot davomida olib borilgan so'rovnoma, anketa va boshqa usullardagi hisoblash va kuzatish natijalarini soxtalashtirish;

yo'zma nazorat ishlari bahosini asossiz ko'tarib qo'yish yoki bahoni pasaytirish;

boshqa talabaning baholanadigan ishini ataylab qalbakilashtirish yoki buzish;

qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa holatlarda.

18. Javoblarni olish:

imtihon materiallari, test savollari va boshqa materiallar kabi maxfiy (konfidensial) ma'lumotlarga ruxsatsiz kirish;

baholanadigan ishni bajarish paytida javoblarni berish yoki imtihon topshiriqlariga javoblarni uzatish yoki bu bo'yicha ruxsat etilmagan elektron qurilmalardan foydalanish;

boshqa talaba, xodim, o'qituvchi yoki boshqalar yordami bilan baholangan ishni savollari (kazus) yoki imtihon testlarining javoblarini bajarishdan oldin materiallarni qisman yoki to'liq olish;

tayyor baholanadigan ishlar yoki imtihon javoblarini / testlarni sotib olish yoki sotib olishga ko'maklashish yoki sotishda boshqa yo'l bilan yordam berish;

har qanday usul bilan, shu jumladan elektron pochta, kompyuter va boshqa vositalar orqali yuklab olish, baholanadigan ishlar bilan bog'liq har qanday javoblarni olish;

qog'ozdan va / yoki elektron tashuvchidan baholangan ish bilan bog'liq materiallarni olib chiqish yoki o'qituvchi, universitet xodimining kompyuteridan nusxa ko'chirish;

maxfiy (konfidensial) ma'lumotlarni oldindan kelishuvlarsiz uchinchi shaxslarga tarqatish yoki oshkor qilish.

19. Qalbakilashtirish (kelishuv) – bu boshqa shaxs tomonidan to'liq yoki qisman o'z shaxsiy ishi sifatida bajarilgan yo'zma ishlarni (oraliq yoki yakuniy nazorat, kurs ishi, bitiruv malakaviy ish, dissertatsiya, darslik, o'quv qo'llanma va boshqa ilmiy ishlarni) yetkazish yoki o'z ishini boshqa odamga haq evaziga yoki bepul taqdim etish.

20. Yolg'onchilik – yo'zma ishlarda muayyan holatlar, voqealar, faktlar to'g'risida ma'lumotlarni qasddan adashtirish, haqiqatga to'g'ri kelmaydigan axborotlar keltirish.

21. Noto'g'ri taqdim etish – soxta topshiriqlar, sertifikatlar va boshqa hujjatlarni topshirish yoki akademik maqsadlarda taqdim etish.

Bunday qoidabuzarliklarga quyidagilar kiradi (mazkur ro'yxat chegaralanmagan):

o'zgartirilgan materiallar va tadqiqot natijalari;

uydirma faktlar yoki manbalar;

soxta sertifikatlar;

soxta hujjatlar;

soxta tavsiyanoma va boshqa xatlar;

soxta transkriptlar, diplomlar yoki boshqa ma'lumotlar;
topshiriq sanasi va vaqtini o'zgartirish;
baho ma'lumoti yoki imtihon materialidagi o'zgarishlar;
qoniqarsiz deb topilgan ishni o'zgartirish.

22. Boshqa shaxs sifatida namoyon qilish – imtihonlar, test sinovlari, laboratoriya ishlari, malakaviy imtihonlar yoki boshqa topshiriqlar paytida akademik imtiyozlarni qo'lga kiritish uchun o'zini boshqa shaxs sifatida namoyon qilish yoki o'z o'rniga boshqa shaxslarni kiritish;

23. Ma'lumotlarni yashirish – aldash yoki akademik imtiyozga ega bo'lish maqsadida ma'lumotlarni, transkriptlarni yoki boshqa o'quv hujjatlarini yashirish.

24. To'siq va to'sqinlik yaratmoq – adolatsiz akademik yutuqqa erishish uchun boshqalarning ta'lim yoki ilmiy faoliyatiga to'sqinlik qilish. Bunga o'quv maqsadlarida ishlatiladigan soxtalashtirilgan ma'lumotlar, fayllar, qo'lyozmalar yoki boshqa materiallar, ilmiy ishlar, kutubxona jihozlari yoki mol-mulkning shikastlanishi, elektron yoki boshqa materiallar kiradi.

25. Auditoriya mashg'ulotlari va konsultatsiyalarga to'sqinlik qilish, xalaqit berish – o'qituvchi, dekan, murabbiy (tyutor) tomonidan tashkil qilingan dars yoki konsultatsiyani maqsadli ravishda buzishga qaratilgan har qanday xatti-harakatlar.

26. Akademik halollik qoidalarini buzishda muayyan shaxsga yordam berish – boshqa talabaga boshqa darsda topshirilgan vazifani jo'natish, topshiriq qismlarini takrorlash va o'zinkidek topshirishga imkon berish.

27. Akademik bilim darajasini olgunga kadar bitiruvchi kurslarning akademik nohalolligi quyidagilarni ham o'z ichiga oladi:

adolatsiz amaliyot – bitiruv malakaviy amaliyoti o'tashni e'tiborsiz qoldirish (o'tamaslik), bitiruv malakaviy ish mavzusiga aloqadorligi bo'lmagan tashkilotda amaliyotni o'tash yoki amaliyot natijalariga ko'ra soxta hujjatlarni taqdim etish;

bitiruv malakaviy ishni yoki magistrlik dissertatsiyani himoya qilish paytida axloqqa zid xatti-harakatlar.

28. Tadqiqotlarda uydirma – tadqiqotchining tadqiqot o'tkazmaganligi, balki ma'lumotlarni o'ylab topganligi yoki yo'q ma'lumotlarni taqdim etishida namoyon bo'ladi.

29. Ilmiy tadqiqot ishlarida soxtalashtirish – tadqiqotchining tadqiqot o'tkazganligini, ammo olingan ma'lumotlarni to'liq yoki bir qismini o'z manfaatlari yo'lida, soxta dalil olish maqsadida o'zgartirganligini anglatadi.

30. Qo'lyozmani turli nashrlarga bir vaqtda topshirish – bir qo'lyozmani bir vaqtning o'zida bir nechta jurnalga topshirish tadqiqot etikasi qoidalarini buzish deb bahonalanadi. Ushbu holat muharrirlar va taqrizchilarning vaqtini behuda sarflash va bir xil ilmiy natijalarni bir nechta jurnallarda chop etish orqali ilmiy jurnallar obro'siga putur yetishiga sabab bo'ladi.

31. Kichik o'zgarishlar bilan nashr qilish – bir ilmiy xulosa va amaliy natijaga ega bo'lgan juda o'xshash maqolalar yoki boshqa ilmiy ishlarni nashr qilish.

32. Mualliflar jamoasining noto'g'ri shakllantirish – barcha hammualliflar tadqiqotga katta ilmiy hissa qo'shishgan va ish natijalari va xulosalarini ishlab chiqishda qatnashgan bo'lishlari shart. Ishga katta ilmiy hissa qo'shgan barcha hammualliflar, jumladan, talabalar va magistrlar mualliflar jamoasi tarkibiga kiritilishi, aksincha, ilmiy tadqiqotga hissa qo'shmagan shaxslar mualliflar tarkibida ko'rsatilmalik kerak.

33. Akademik va ilmiy firibgarlik – xalqaro ko'rsatkichlarga ko'ra xodimlarning ilmiy maqolalariga iqtiboslar ("Web of Science", "Scopus" va "Google Scholar" bazalari bo'yicha) va ularning ko'rsatkichlarini soxtalashtirish yoki qalbakilashtirish yoxud ilmiy "vositachilar" orqali sun'iy ravishda oshirish.

34. Akademik halollikni buzish turlari ro'yxati zarur hollarda to'ldirilishi mumkin.

35. Plagiatdan qochish bo'yicha tavsiyalar:

Plagiatga qarshi kurashish nima uchun muhim? Plagiat – bu akademik yaxlitlikni buzish hisoblanadi. Akademik hamjamiyatning barcha a'zolari o'z ishlari uchun asos bo'lgan g'oyalar, so'zlar va ma'lumotlarning mualliflari oldidagi qarzlarni tan olishlari intellektual halollik tamoyilidir.

Nima uchun plagiatdan qochish kerak? Plagiatdan qochish uchun ko'p sabablar mavjud. Siz universitetga shunchaki boshqalarning fikrini takrorlash uchun emas, balki hech bo'lmaganda bilim olish va o'z fikringizni bildirish uchun kelgansiz. Avvaliga o'z nuqtayi nazariningizni rivojlantirish juda qiyin bo'lib tuyulishi mumkin va siz boshqalarning dalillarini tushunishga va o'zlashtirishga harakat qilganingizda, ehtimol siz o'zingizning ishingizda boshqalarning yozganlarini takrorlashni ko'rsarsiz. Biroq, mualliflik pozitsiyangiz (o'z nuqtayi nazariningiz)ni rivojlantirishni o'rganishingiz juda muhimdir. Sizdan asl mutafakkir bo'lishingiz emas, balki boshqalarning ishini tanqidiy baholashni o'rganish, turli dalillarni keltirish va o'z xulosalariningizni chiqarishda mustaqil bo'lishingiz kutiladi. Plagiatdan qochishga uringan kishi yuqori sifatli asar yaratishga intiladi. Manbadan foydalanish va iqtibos keltirish tamoyillarini tushunganingizdan so'ng, plagiatdan saqlanish nisbatan oson bo'ladi. Bundan tashqari, siz yozma ijodingizning ravshanligi va sifatini yaxshilashning qo'shimcha afzalliklaridan foydalanasiz. Akademik yozish texnikasini egallash shunchaki amaliy mahorat emas, balki sizning ishingizga ishonch va obro'-e'tibor bag'ishlaydigan hamda tahsil olishda intellektual halollik tamoyiliga sodiqligingizni ko'rsatadigan mahorat ekanligini qadrlash muhimdir.

Agar siz plagiat qilgan deb hisoblansangiz nima bo'ladi? Universitet imtihonlardagi plagiatni jiddiy masala deb biladi. Voqealarning jiddiyligiga qarab holatlar tekshiriladi va jazolar ballarni ushlab qolishdan tortib Universitetdan chetlatishgacha bo'lishi mumkin. Plagiat tasodifiy bo'lsa ham, bu jazoga olib kelishi mumkin.

Plagiat boshqa mualliflarning asarlaridan foydalanmaslik kerakligini anglatadimi? Aksincha, o'z ishingizni sohangizdagi intellektual munozaralar bilan boyitishingiz juda muhim. Akademik ishlar deyarli har doim boshqalar tomonidan yozilgan materiallardan foydalanish va muhokama qilishni o'z ichiga oladi hamda tegishli e'tirof va to'g'ri havolalar bilan plagiatdan aniq ajralib turadi. Bilimlar ko'p yillik izlanishlar, innovatsiyalar va munozaralar natijasida jamlangan holda rivojlanadi. Siz iqtibos keltirayotgan g'oyalar va ularning mualliflariga ishonch bildirishingiz kerak. Bu nafaqat ularning ishini tan olishga yordam beradi, balki siz o'z argumentingizni qaysi asosga ko'ra asoslab berganingizni aniq qilib ko'rsatish orqali mustahkamlashingizga yordam beradi. Bundan tashqari, yaxshi iqtibos keltirish amaliyoti o'quvchiga havolalariningizni kuzatish yoki sharhingizning to'g'riligini tekshirish imkoniyatini beradi.

V. O'quv-uslubiy ishlarda akademik halollik va tadqiqot etikasi

36. Talaba nazorat va akademik ishlarni tayyorlashda, professor-o'qituvchilar bilan muloqot va nazorat turlarini topshirishda universitetning Odob-axloq qoidalariga va mazkur Kodeksda belgilangan akademik halollik talablariga rioya qilishi shart.

37. Professor-o'qituvchini o'quv-uslubiy jarayondagi asosiy vazifasi yaxshi bilim darajasiga ega bo'lish, bilganlarini haqqoniy va aniq shaklda yetkazib berish, axloq jihatdan taqlid uchun namuna bo'lish, talabalar bilan ularning tahsil olishi va o'zlarini axloq talablariga mos tutishlarini rag'batlantirishga qaratilgan munosabatlarni o'rnatishdan iborat.

38. Professor-o'qituvchi o'quv-uslubiy jarayonlarda akademik halollikning quyidagi qoidalariga rioya qilishi zarur:

akademik vakolatga, ya'ni fan sohasi bo'yicha tayyorgarlikka hamda o'qitayotgan modulga oid tadqiqotlar va zamonaviy qarashlar bo'yicha nazariy hamda amaliy bilimga ega bo'lgan modullar bo'yichagina dars berish;

barcha tahsil oluvchilarga o'z akademik salohiyatini maksimal darajada to'liq rivojlantirish uchun yordam berish; ularni ta'lim olishga, o'qilgan ma'lumotlar va ma'ruzalarga tanqidiy yondashishga, o'rganganlari ustida mulohaza yuritishga, o'rni kelganda o'qituvchi tomonidan berilgan ma'lumotga qarshi chiqishni rag'batlantirish;

professor-o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan tadqiqot loyihalarida, tadbirlarda ishtirok etish;

talabalarga bahsli axborotlarni "haqiqat" sifatida taqdim etishdan ko'ra ularga ilmiy munozaralarning tabiatini tushunish va unda ishtirok etish madaniyatini shakllantirishga ko'maklashish;

dars mashg'ulotlarida berilayotgan axborot va ma'lumotlar dars mazmuni hamda modul xususiyatiga mos kelishi kerak. Professor-o'qituvchi darsga "vaqt o'tkazish" uchun emas, bilim va ko'nikma berish uchun kirish;

talabalarining ongida chuqur ildiz otgan qadriyatlariga zid kelishi mumkin bo'lgan vazifa va topshiriqlarni qo'llashda ehtiyot bo'lish zarur. Professor-o'qituvchi talaba shaxsiy sabablariga ko'ra muayyan topshiriqqa e'tiroz bildirgan taqdirda muqobil vazifalarni berishga tayyor bo'lish;

talabalar bilan muloqotda xushmuomalalik va professionallik qoidalariga rioya qilishi hamda axloqqa zid xatti-harakatlarga murossasizlikni namoyon qilish orqali o'zlari shaxsiy halollik namunasi bo'lish;

talabalar bilan muloqotda va uni baholashda adolat tamoyiliga ustunlik berish, barcha tahsil oluvchilarga nisbatan adolatli bo'lishga intilish;

boshqalarni tinglashga, shaxsiy fikr va qarashlardagi farqlarni tan olgan holda o'z nuqtani nazarini aniq bayon etishga da'vat etish;

auditoriyada talabalar ochiq muloqot qila oladigan, o'z fikrini erkin bayon etadigan va aqlan rivojlanadigan xavfsiz muhit yaratishga harakat qilish;

talabalarining baholarini va ularga oid shaxsiy ma'lumotlarni sir saqlash bilan maxfiylik tamoyiliga rioya qilish orqali talabalarga bo'lgan hurmatini namoyish etish;

o'quv modulining maqsadi va talabalarini to'liq bayon etish hamda baholashning aniq mezonlari haqida batafsil ma'lumot berish;

muallifligida o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshq.)ni tayyorlashda ushbu Kodeks talablariga qat'iy rioya qilish;

muallifligida o'quv-uslubiy ishlarni chop etishni ilmiy unvon olish uchun mezonlarni bajarish vositasi emas, balki talabalarga sifatli bilim berish va ularni zamonaviy o'quv adabiyotlari bilan ta'minlash sifatida belgilash;

talabalarining baholashda birdek yaxshi natijaga erishish uchun barchaga teng imkoniyat beruvchi xolis usul va vositalardan foydalanish va universitetning boshqa hujjatlarida belgilab berilgan talablarga rioya qilish.

39. Talabalar o'quv jarayonida nazorat turlarini (oraliq va yakuniy) topshirishda va universitet xodimlari hamda boshqa talabalar bilan munosabatlarda ushbu Kodeksning 3-bobi qoidalariga va universitetning boshqa hujjatlariga rioya qilishlari zarur.

40. O'quv jarayonida nazorat turlarini (oraliq va yakuniy) topshirishda topshirilayotgan yozma ishlarning originalligi (o'ziga xosligi) kamida 65% ni tashkil etishi talab etiladi.

Bitiruv malakaviy ishning originalligi (o'ziga xosligi) bakalavr darajasi uchun kamida 70% va magistr darajasi uchun dissertatsiya ishining 80% bo'lishi zarur.

Ushbu talablarga rioya qilinmagan ishlar ilmiy rahbar va taqrizchilar tomonidan keyingi bosqichga va himoyaga tavsiya qilinmasligi zarur hamda ushbu ish Akademik halollik va tadqiqot etikasini buzish sifatida baholanishi mumkin.

41. BMI va magistrlik dissertatsiya ishi bo'yicha **ilmiy rahbar** (keyingi o'rinlarda – ilmiy rahbar) ushbu Kodeks qoidalariga rioya qilishi va manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'yimasligi zarur.

Ilmiy rahbar yuridik fan va ta'limga daxldor bo'lgan tamoyillardan xabardor bo'lishi va ularga rioya qilishi zarur. Jumladan,

talaba bilan shaxsiy munosabatlarga yo'l qo'yimaslik;

talabaning ishini baholashda o'zining darajasiga nisbatda baholash yoki darajasi yuqori bo'lgan topshiriq bermaslik;

o'zi ilmiy rahbar bo'lgan ishlarni o'zlashtirmaslik;

talaba va ilmiy jamoatchilik oldida halol va ochiq bo'lish;

manfaatlar to'qnashuvi sababli ilmiy rahbar bo'lishdan voz kechishi yoki o'zini o'zi rad etishi;

tamagirlik qilish yoki ishni o'zi yozib berishni taklif qilmasligi;

ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazishi;

talabalar bilan har qanday munosabatda shaxsiy halollikni yuqori darajada saqlashlari lozim.

42. Xodimlar o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshq.)ni tayyorlashda va chop etishda ushbu Kodeks qoidalariga rioya qilishi zarur.

Muallif moliyaviy qo'llab-quvvatlashning tadqiqot natijalariga bo'lgan ehtimoliy ta'sirini o'quvchi baholay olishi uchun tayyorlash va chop etish uchun berilgan barcha moliyaviy yordamlar, grantlar, ushbu o'quv-uslubiy ishni yaratishga moliyaviy ko'mak bergan jismoniy yoki yuridik shaxslar haqidagi ma'lumotlarni oshkor ko'rsatishi zarur.

O'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshq.)ning originalligi (o'ziga xosligi) kamida 75% ni tashkil etishi talab etiladi.

43. O'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshq.) tayyorlash va chop etishda ushbu Kodeksning 13, 14, 18, 19, 27, 28, 29–31-bandlarida belgilangan talablarga qat'iy rioya qilishlari zarur.

44. BMI va magistrlik dissertatsiya ishi va o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshq.)ga **taqrizchi** sifatida belgilangan shaxs quyidagi etika qoidalariga rioya qilishi zarur:

ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazishi;

o'zi taqrizchi bo'lgan ishlarni o'zlashtirmasligi;

taqriz berilayotgan ishga nisbatan mas'uliyatli, halol va ochiq bo'lishi;

taqrizchi ishni shaxsiy adovatdan xoli tarzda bosiq va professional baho berishi kerak;

taqrizchi o'z bahosini batafsil izohlashi, muallif uchun manfaatli bo'lgan konstruktiv tanqid va tavsiyalarni batafsil asoslab berishi lozim;

umumiy va tushunarsiz, ishning mazmuniga ta'sir ko'rsatmaydigan kamchiliklar, texnik sabablarni asos sifatida ko'rsatib ishni tavsiya qilmasligi;

o'z gipotezasi yoki ilmiy natijalariga to'g'ri kelish-kelmasligidan qat'i nazar tadqiqot ishiga xolis baho berishi;

taqrizda ko'rsatilgan ma'lumotlarni soxtalashtirmaslik, chalkashlikka sabab bo'lishi mumkin bo'lgan asoslarni ko'rsatmasligi zarur;

taqrizchi taqrizni belgilangan muddatda taqdim etishi, kechikish ehtimoli bo'lgan taqdirda bu haqida tegishli mas'ulni xabardor qilishi shart;

taqrizchi axloqqa zid, shubhali, noprofessional har qanday element bo'yicha Akademik kengashga xabar berishga majbur.

45. Akademik kengash yoki Tadqiqot etikasi kengashining qarori bilan BMI va magistrlik dissertatsiya ishi va o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshq.)ga taqrizchi anonim tarzda belgilanishi mumkin.

VI. Ilmiy-tadqiqot ishlarida akademik halollik va tadqiqot etikasi

46. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini amalga oshirishda Kodeksning asosiy shartlari quyidagilardan iborat:

mualliflikni to'g'ri belgilash – mualliflik huquqi tamoyillariga rioya qilgan holda, ma'lum ilmiy ishlarga ijodiy hissa qo'shgan ilmiy faoliyat subyektlari muallif sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotga faqat hissa qo'shgan shaxslargina tadqiqot ishlarining hammualliflari sifatida ko'rsatilishi kerak. Hammualliflar orasida tadqiqotda qatnashmagan shaxslarni ko'rsatishga yo'l qo'yilmaydi;

plagiatga yo'l qo'yilmasligi, havolalarni to'g'ri va to'liq taqdim etish;

muhofazalangan ijodiy faoliyat natijalarini o'zlashtirishga yo'l qo'yilmasligi;

ilmiy yangilikka e'tibor qaratish;

ilmiy polemika (munozara)dagi to'g'rilik, taqrizchi, sharhlovchi va tadqiqotchini haqorat qilish yoki kamsitishga yo'l qo'yimaslik;

tajribalar o'tkazishda, ilmiy nazariyalarni shakllantirishda ilmiy vijdonlilik;

shaxsiy kasbiy javobgarlikni anglash;

tamagirlik va pul evaziga ilmiy ishlarni yozib bermaslik;

salbiy oqibatlar uchun axloqiy javobgarlikni anglash.

47. Quyidagilar ilmiy tadqiqotda odob-axloq qoidalari (etika)ning buzilishi hisoblanadi:

plagiat, soxtalashtirish yoki qalbaki ma'lumotlar yaratish;

mualliflikni yoki ilmiy ishlarga hissa qo'shganlikni tan olmaslik;

mualliflik huquqi obyektlari yoki maxfiy (konfidensial) qo'lyozmalardagi ma'lumotlar yoki shaxsiy suhbatlardan tegishli ruxsatsiz foydalanish;

arxiv hujjatlaridan foydalanish qoidalarini buzgan holda arxiv materiallaridan foydalanish;

ataylab yolg'on ma'lumotlarni taqdim etish yoki vijdonsiz vositachilarga murojaat qilish orqali xalqaro ko'rsatkichlarga ko'ra maqolaning "ilmiy darajasini oshirish";

tadqiqot ishida tahlil qilinmagan hamda empirik (amaliy) jihatdan o'z isbotini topmagan takliflarni ishning xulosa qismida bayon qilish;

mazkur Kodeksning 4-bobida nazarda tutilgan tadqiqot etikasini buzish shakllari;

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, Universitet Ustavi, o'rnatilgan ichki tartib-qoidalariga va jamoa shartnomalariga rioya qilmaslik;

ilmiy tadqiqotlar doirasidagi boshqa turdagi faoliyat ham Tadqiqot etikasi kengashi tomonidan axloq qoidalarining buzilishi deb tan olinishi mumkin.

48. Tadqiqot ishlarining originalligi (o'ziga xosligi) (ilmiy maqolalar, monografiyalar, PhD va DSs dissertatsiyalari) kamida 85%ni tashkil qilishi hamda iqtiboslarning umumiy hajmidan o'zining ishlariga bo'lgan iqtiboslari 15% dan ko'p bo'lmasligi kerak.

Kafedralar tomonidan BMI va magistrlik ishlari hamda PhD va DSs dissertatsiyalari dastlabki muhokamalarida maxsus elektron antiplagiat dasturlari orqali tekshirishdan o'tkazilishi shart.

Akademik halollik va tadqiqot etikasi talablariga rioya qilinmagan ishlar keyingi bosqichga tavsiya qilinmasligi zarur.

Ushbu talabga rioya qilinmagan va mazkur Kodeks talablariga mos kelmaydigan ishlarni keyingi bosqichga tavsiya qilganlik uchun kafedra mudiri, ilmiy rahbar, taqrizchilar hamda Ilmiy seminar raisining javobgarligi Akademik kengash va Tadqiqot etikasi kengashi majlislarida ko'rib chiqiladi.

49. Tadqiqotchi (muallif)ning tadqiqot etikasi bo'yicha majburiyatlari ushbu Kodeksning 12-bandida ko'rsatilgan bo'lib, tadqiqotchi ushbu majburiyatlarni va ushbu Kodeks talablarini bajarishi shart.

Shu bilan birga, muallifning tadqiqot faoliyatidagi axloqiy tamoyillar quyidagilardan iborat:

muallif (yoki mualliflar jamoasi) ilmiy tadqiqotlar natijalarining yangiligi va ishonchligi uchun birlamchi javobgar hisoblanadi;

muallif(lar) maqolada tavsiflangan tadqiqotning originalligini kafolatlashi zarur. Boshqa mualliflarning ishi yoki so'zlari ishlatilsa, manbaga havolalar yoki iqtiboslar ko'rsatilishi shart. Juda ham ko'p iqtiboslar keltirish axloqqa zidligini unutmang, har qanday shakldagi plagiatga esa mutlaqo yo'l qo'yilmaydi;

muallif(lar) ommaviy e'lon qilish uchun mo'ljallanmagan ma'lumotlardan foydalanishdan ehtiyot bo'lishi kerak;

muallif(lar) boshqa ishlardagi iqtiboslar va havolalarni to'g'ri va aniq shakllantirishi kerak. Barcha holatlarda asl manbaga havola ko'rsatilishi kerak;

muallif(lar) ilmiy izlanish natijalarining haqqoniyligiga javob beradi. Oldindan xato qilingan yoki qalbakilashtirilgan fikrlar berish nojoizdir. Chop etilgan materiallarning muallif(lar)i keltirilgan faktlar, iqtiboslar, statistik va boshqa ma'lumotlarning haqqoniyligi uchun javobgardir;

muallif(lar) taqrizchining savollariga professional va tezkor javob berishi, zarur tushuntirishlar va qo'shimcha ma'lumotlarni taqdim etishi kerak;

muallif(lar) tadqiqotni moliyalashtirishning barcha manbalarini, shu jumladan to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita moliyaviy yordam, asbob-uskunalar yoki materiallar bilan ta'minlash va boshqa turdagi moliyaviy yordam manbalarini ko'rsatishi kerak;

muallif(lar) boshqa nashrga taqdim etilgan va ko'rib chiqilayotgan qo'lyozmani taqdim etmasligi kerak;

agar muallif(lar) tadqiqotni ko'rib chiqish bosqichida yoki nashr etilgandan keyin jiddiy xatolar yoki noaniqliklarni aniqlasa, imkon qadar tezroq tahririyatni va ilmiy jamoatchilikni xabardor qilishlari kerak;

muallif(lar) uchinchi tomon tadqiqotlarini tanqid qilish yoki sharhlashda axloqiy me'yorlarga rioya qilishlari kerak;

muallif(lar) o'z qo'lyozmalarining natijalari yoki talqiniga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan har qanday muhim manfaatlar to'qnashuvini oshkor qilishlari kerak.

50. Taqdim etilgan ishning konsepsiyasi, loyihasi, bajarilishi yoki interpretatsiyasiga munosib hissa qo'shgan shaxslar maqola mualliflari soniga kiradi.

Mualliflik darajasi, obro'si yoki ta'siri tufayli, shuningdek, shaxsiy munosabatlari yoki to'lov evaziga ayrim shaxslar mualliflar ro'yxatiga kiritilishi holatlarida mualliflik mustasno etilishi kerak. Agar davom etayotgan tadqiqotning muayyan bosqichlarida ishtirok etgan boshqa shaxslar bo'lsa, ular maqola matnida qayd etilishi mumkin.

Muallif barcha hammualliflar maqolaning yakuniy shaklini o'qib chiqishlari va ma'qullaganliklarini hamda uni nashr etishga rozi bo'lishlarini ta'minlashi kerak.

51. **Ilmiy rahbar (maslahatchi)** etib tadqiqot ishi mavzusi bo'yicha ilmiy maqolalar chop etgan, tadqiqot mavzusi bo'yicha malakali mutaxassis sifatida tanilgan hamda izlanuvchiga ilmiy va o'quv-metodik yordam ko'rsatish maqsadida ushbu sohada ilmiy rahbarlik qilish huquqiga ega bo'lgan shaxs tayinlanishi zarur.

Ilmiy rahbar akademik savodxonlik va halollik namunasi bo'lishi kerak. Ilmiy rahbar tanqid, maslahat va takliflarga ochiq bo'lishi kerak. Ilmiy rahbar o'zi rahbarlik qilayotgan tadqiqotchining taqrizchisi bo'la olmaydi.

Ilmiy rahbar (maslahatchi) faoliyatidagi axloqiy tamoyillar quyidagilardan iborat:

tadqiqotchining mavzuni ko'rib chiqishga tayyorgarlik darajasini belgilash, mavzu tanlashda tadqiqotchini to'g'ri yo'nalishga yo'naltirish;

konsultatsiyalar o'tkazish va tadqiqotchi tomonidan dissertatsiya ustida ishlashning butun jarayonini to'liq tushunishga erishish;

ish rejasini tuzishda yordam berish, shu jumladan, ish uchun vazifalar va maqsadlarni belgilash;

individual rejaning aniq bajarilishini nazorat qilish, jumladan, maqsadlarni amalga oshirish muddatlariga rioya etilishini nazorat qilish;

tadqiqotchi bilan ishlashda shaxsiy munosabatlar asosida manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'yilmaslik;

tadqiqot ishiga xulosa berishdan avval ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazib, mazkur Kodeks talablariga rioya qilinishini ta'minlash;

hammualliflik – har bir hammuallifning ishga qo'shgan hissasi nashr mazmuni uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish uchun yetarli bo'lishi kerak. Ilmiy rahbar ta'lim oluvchi (talaba, tadqiqotchi)ning intellektual mulki hisoblangan ilmiy ishiga umuman hissa qo'shmagan holda hammuallif bo'lishni talab qilishga haqli emas;

tayyor ilmiy ishlar materiallarini turli shakllardagi mukofot olish evaziga yoki shaxsiy manfaatdorlik maqsadida mukofot (haq) olmasdan tarqatish, uchinchi shaxslarga taqdim qilish taqiqlanadi;

ta'lim oluvchi (talaba, tadqiqotchi)ga nisbatan xolislik – rahbarning fikr-mulohazalari va tavsiyalari ishning ilmiy saviyasini oshirishga qaratilgan obyektiv va asosli bo'lishi kerak;

rahbar tomonidan o'z ehtiyojlari uchun maqolalardan/tugallangan ishdan nusxalar olish taqiqlanadi;

himoyadan o'tkazishning barcha bosqichlarida taqrizchi (opponent)lar yoki boshqa shaxslarga ilmiy rahbarligidagi tadqiqotchining ishiga ijobiy baho berish yoki yoqlab ovoz berishni iltimos qilish yoxud muhokama ishtirokchilariga avvaldan tadqiqotchiga ma'lum bo'lgan savollarni berishni iltimos qilishi taqiqlanadi;

himoya jarayonining barcha bosqichlarida taqrizchilar, opponentlar, yetakchi tashkilotni belgilash jarayonida Ilmiy kengashga ta'sir ko'rsatish va iltimoslar qilish taqiqlanadi.

52. Ilmiy rahbar xulosasi ilmiy rahbar tomonidan shaxsan yozilishi va imzolanishi kerak. Ilmiy rahbar xulosasida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi shart:

dissertatsiya mavzusining dolzarbligi haqida;

ishda bayon etilgan ilmiy qoidalar, xulosalar va tavsiyalarning ilmiy yangiligi, asoslili va ishonchliligi to'g'risida;

olingan natijalarning amaliy ahamiyati haqida;

natijalarning fan uchun ahamiyati haqida (adabiyotlar, manbalarni tahlil qilish, aniq usullarni qo'llash va boshqalar);

dissertatsiya tadqiqoti natijalari ekspertizadan o'tkaziladigan jurnallarda nashr etilganligi to'g'risidagi ma'lumotlar;

ishning rasmiylashtirish talablariga muvofiqligi to'g'risidagi xulosa.

53. Ilmiy tadqiqot doirasida nashr etilgan barcha maqolalar va materiallar quyidagi tamoyillarga muvofiq tashkil etilgan majburiy ekspertizadan o'tkaziladi: ochiq, anonim yoki ikki tomonlama anonim sharhlash.

Taqrizchi (rasmiy opponent) faoliyatida tadqiqot etikasi qoidalari:

tadqiqot ishiga taqriz berishdan avval ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazib, mazkur Kodeks talablariga rioya qilinishini ta'minlashi zarur;

mualliflik huquqi materiallarini ilmiy ekspertizadan o'tkazishda xolislik, xususan, ishni maxfiy (konfidensial) hujjat sifatida ko'rib chiqish, tanishib chiqish yoki muhokama qilish uchun ishni vakolati bo'lmagan uchinchi shaxslarga berish taqiqlanadi;

taqriz berish jarayonida olingan ma'lumotlar yoki g'oyalarning maxfiyligini saqlash, ulardan shaxsiy manfaatlar uchun foydalanishga yo'l qo'ymaslik, qo'lyozma va sharhning hech qanday tafsilotlarini oshkor qilmaslik;

baholanayotgan ishning boshqa har qanday ilmiy ish bilan ahamiyatli yoki qisman o'xshashligiga, shuningdek ushbu yoki boshqa mualliflarning ilgari nashr etilgan ishlarida qayd etilgan ma'lumotlar, xulosalar yoki dalillarga havolalar yo'qligi faktlariga e'tibor qaratish;

Ilmiy kengash kotibi va boshqa vakolatli shaxslardan tashqari hech kim bilan taqriz uchun taqdim etilgan ishni muhokama qilmaslik va taqdim etilgan materiallarni tarqatmaslik;

taqrizchining fikr-mulohazalari va takliflari ishning ilmiy va uslubiy darajasini oshirishga qaratilgan, xolis va asosli bo'lishi lozim;

taqrizda ko'rsatilgan ma'lumotlarni soxtalashtirmaslik, chalkashlikka sabab bo'lishi mumkin bo'lgan asoslarni ko'rsatmasligi zarur;

ko'rib chiqish jarayonida olingan materiallar va g'oyalardan o'z nomidan yoki har qanday shaxsiy manfaatlar yo'lida foydalanmaslik;

taqrizchi taqrizni belgilangan muddatda taqdim etishi, kechikish ehtimoli bo'lgan taqdirda bu haqida tegishli mas'ulni xabardor qilishi shart;

o'z shaxsiy ehtiyojlari uchun ishdan nusxalar olish taqiqlanadi;

ilmiy ish nashr etilishidan oldin uning mazmuniga oid materiallardan o'z manfaatlari uchun foydalanish taqiqlanadi;

taqrizchi mavzu yoki boshqa belgilar bo'yicha ko'rib chiqilayotgan ilmiy ish yoki uning bir qismining muallifi bo'lishi mumkinligini taxmin qilsa, ilmiy seminar, kengash yoki tahririyatning ruxsati bilan muallif bilan bevosita bog'lanishi mumkin;

ishni o'rganish jarayonida tadqiqot etikasi buzilishi bo'yicha barcha holatlar, shuningdek shubhali, noprofessional har qanday element bo'yicha Tadqiqot etikasi kengashiga xabar berishga majbur.

Taqdim etilgan ilmiy ishni baholash uchun o'zini yetarli darajada malakaga ega emas, deb hisoblagan yoki xolis bo'la olmaydigan taqrizchi, shuningdek manfaatlar to'qnashuvi yuz bergan taqdirda, bu haqda uni ushbu ishni ko'rib chiqish jarayonidan chetlashtirish iltimosi bilan xabar berishi shart.

54. Opponent taqrizni boshqa shaxslarning yordamisiz shaxsan yozishi kerak. Ilmiy taqriz quyidagi talablarga javob berishi lozim:

ilmiy ish mavzusi va muallifi to'g'risida (taqrizchi oshkor qilinmagan taqdirda o'zi haqida) aniq va qisqa ma'lumot berish;

tanlangan mavzuning dolzarbligiga baho berish;

tanlangan mavzuning dolzarbligi, dissertatsiyada keltirilgan ilmiy tafsilotga qisqacha baho berish;

tadqiqotning asosiy natijalari, xulosa hamda amaliy va nazariy tavsiyalar qay darajada asoslanganligi va yangiligini baholash;

dissertatsiyaning unga qo'yilgan talablarga muvofiqligini aniqlash;

umumiy xulosalarni ishonchli dalillar va tegishli havolalar bilan tasdiqlash, tanqidiy fikrlarni aniq bayon etish;

tadqiqotning ijobiy va salbiy tomonlarini aniq va qisqa tavsiflash;

kamsituvchi shaxsiy mulohazalar yoki asossiz ayblovlardan saqlanish;

ilmiy ishni nashrga, keyingi bosqichga yoki ommaviy himoyaga tavsiya qilish haqida xulosa berish.

Ilmiy taqriz hajmi odatda 4000 belgidan oshmasligi tavsiya etiladi.

55. O'z faoliyatida **muharrir** mualliflik huquqi bilan himoyalangan asarlarni nashr etish uchun javobgardir, bu esa tadqiqot etikasining quyidagi asosiy qoidalariga rioya qilish zarurligini taqozo etadi:

muharrir mualliflarning irqi, jinsi, diniy e'tiqodi, kelib chiqishi, fuqaroligi, ijtimoiy mavqeyi yoki siyosiy imtiyozlaridan qat'i nazar, qo'lyozmalarning intellektual mazmunini baholashi kerak;

nashr qilish to'g'risida qaror qabul qilishda muharrir ma'lumotlarning ishonchliligini va ko'rib chiqilayotgan ishning ilmiy ahamiyatini hisobga oladi;

muharrir unga taqdim etilgan qo'lyozmalarda mavjud nashr etilmagan ma'lumotlardan shaxsiy maqsadlarda foydalanilmasligi yoki muallifning yozma roziligisiz uchinchi shaxslarga berilmasligi kerak. Tahrirlash jarayonida olingan va olinishi mumkin bo'lgan foyda bilan bog'liq ma'lumotlar yoki g'oyalar maxfiy saqlanishi va shaxsiy manfaatlar uchun ishlatilmasligi kerak;

tahrirlovchi ma'lumotni plagiat deb hisoblash uchun yetarli asoslar mavjud bo'lsa, uni nashr etishga ruxsat bermasligi kerak;

muharrir nashriyot bilan birgalikda ko'rib chiqilgan qo'lyozmalar yoki nashr etilgan materiallar yuzasidan javobsiz da'volarni qoldirmasligi, ziddiyatli vaziyat aniqlansa, buzilgan huquqlarni tiklash uchun barcha zarur choralarni ko'rish kerak;

agar tahririyatning barcha talablariga javob beradigan nashrga tayyor boshqa mualliflarning asarlari mavjud bo'lsa, muharrir nashriyot bilan birgalikda bir muallifning asarlarini bir ilmiy jurnalning ketma-ket ikki yoki undan ortiq sonida nashr etishga ruxsat bermasligi kerak;

to'rt nafardan ortiq muallif ishtirokidagi maqolalarni chop etishga ruxsat bermasligi tavsiya qilinadi.

56. Nashriyot o'z faoliyatida mualliflik huquqiga oid asarlarni nashr etish uchun javobgardir, bu esa quyidagi asosiy tamoyillar va tartiblarga rioya qilishni talab qiladi:

muharrirlar, tahrir hay'ati (tahririyat hay'ati), taqrizchilar, mualliflar tomonidan axloqiy me'yorlarni amalga oshirishga ko'maklashish;

nashrlar mualliflaridan olingan ma'lumotlar va har qanday ma'lumotlar e'lon qilinmaguncha maxfiylikni ta'minlash;

intellektual mulk va mualliflik huquqini himoya qilish,

zaruratga ko'ra tuzatishlar, tushuntirishlar, raddiyalar va uzrlarni e'lon qilish;

adolatsiz, sifatsiz maqolalarni nashr qilishni rad qilish;

ilmiy nashrning o'z vaqtida chop etilishini ta'minlash.

57. Axloq qoidalarini buzish holatlarining oldini olish uchun ilmiy tadqiqot yoki uning natijalarini aniqlash jarayonida ishtirok etayotgan barcha tomonlar manfaatlar to'qnashuvi holatini istisno qilish kerak.

Manfaatlar to'qnashuvi muallif, taqrizchi yoki universitet harakatlariga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan moliyaviy, ilmiy yoki shaxsiy munosabatlar bo'lganda yuzaga keladi. Ikki tomonlama majburiyatlar, raqobatdosh manfaatlar yoki raqobatdosh sodiqlik tushunchasiga kiradigan munosabatlar chiqarib tashlanishi kerak.

VII. Huquqiy tadqiqot turlari

58. **Tavsiflovchi (descriptive)** tadqiqot amalda mavjud bo'lgan real vaziyatni tasvirlaydi. U faqat o'rganilayotgan hodisa yoki holatni va uning xususiyatlarini tasvirlab beradi. Ushbu tadqiqot turi faqatgina nima sodir bo'lganligi yoki nima sodir bo'layotgani haqida faktik xabar beradi. Shuning uchun tadqiqotchi huquqiy hodisa yoki vaziyatning sabablariga to'xtalmaydi.

59. Tadqiqotchi ushbu turdagi tadqiqot davomida huquqiy munosabatlar, hodisalar hamda vaziyatlarning sabablarini izlamaydi. Shu sababli ham "*nega*", "*nima maqsadda*", "*nima sababdan*" kabi savollarni tadqiqotida ishlatmaydi. Masalan, ma'lum hududdagi jinoyatchilik tendensiyasini o'rganmoqchi bo'lgan tadqiqotchi ushbu mintaqada demografik so'rov o'tkazadi, aholi ma'lumotlarini to'playdi va keyin ushbu demografik segment bo'yicha tavsifiy tadqiqot olib boradi. Tadqiqot natijasini esa tanlangan hududdagi jinoyatchilik tendensiyasi haqidagi real faktlar tashkil etadi. Ushbu jinoyatchilikning sabab hamda oqibatlarini haqidagi ma'lumotlarni esa qamrab olmaydi.

60. Tavsiflovchi tadqiqotda keng tarqalgan usullar barcha turdagi so'rov usullari, shu jumladan qiyosiy va korelyatsion usullar hamda har xil faktlarni aniqlash uchun mo'ljallangan so'rovnomalaridir.

61. **Analitik (analytical)** tadqiqot tadqiqotchi o'zining mavjud faktlari yoki ma'lumotlaridan foydalanadi va materialga tanqidiy baho berish uchun ularni tahlil qiladi. Bu tadqiqotning o'ziga xos turi bo'lib, u tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va olib borilayotgan tadqiqotga nisbatan faktlar va ma'lumotlarni baholashni o'z ichiga oladi.

62. Ushbu tadqiqotning maqsadi o'rganilayotgan mavzuga doir muhim ma'lumotlarni topish hisoblanadi. Analitik tadqiqotlar natijasida tadqiqotchi mavjud materialga yangi g'oyalar qo'shish uchun muhim tafsilotlarni aniqlaydi. Masalan, 2010-2020-yillar oralig'ida Buxoro viloyatida jinoyatchilik darajasining o'zgarishini o'rganish tavsiflovchi tadqiqotning namunasi hisoblansa, jinoyat darajasining vaqt o'tishi bilan nima uchun va qanday ko'tarilganini tushuntirish analitik tadqiqotning o'rganish obyektidir.

63. **Amaliy (Applied)** tadqiqot bevosita muammoga yechim topishga qaratilgan. Bu yerda tadqiqotchi o'z tadqiqotini amaliy kontekstda ko'radi. Ushbu tadqiqot huquqning ma'lum bir sohasi bo'yicha to'liq tadqiqot o'tkazishni, so'ngra amalda qo'llanilgan barcha texnik huquqiy qoidalar va tamoyillar to'g'risida ma'lumot to'playdi.

64. Amaliy tadqiqotning asosiy maqsadi har qanday dolzarb amaliy muammoning yechimini topishdan iborat bo'lsa, fundamental tadqiqotniki esa hodisa haqida qo'shimcha ma'lumot topish va shu orqali mavjud ilmiy bilimlar to'plamini qo'shishdir.

65. **Fundamental (Fundamental)** tadqiqotlarda tadqiqotchi asosan umumlashtirish va nazariyani shakllantirish bilan shug'ullanadi. Tadqiqotchi faqat o'z so'rovi bo'yicha qo'shimcha bilim olish uchun tadqiqot olib boradi. Fundamental tadqiqotda natijaning amaliy samaradorligi muhim emas. Shu orqali ushbu tadqiqot turi amaliy tadqiqotdan farqlanadi.

66. Ushbu turdagi tadqiqot metodologiyasining maqsadi tadqiqotning muayyan sohasi haqida tushunchani kengaytirishdir.

Misol uchun, tadqiqotchilar savodsizlik ishsizlikka olib kelishi bo'yicha asosiy tadqiqotlar o'tkazishi mumkin. Ushbu nazariy tadqiqotlar natijalari ishsizlikning muayyan muammolarini hal qilishga qaratilgan keyingi amaliy tadqiqotlarga olib kelishi mumkin.

67. **Miqdor ko'rsatkichli (Quantitative)** tadqiqot miqdorni o'lchashga asoslanadi. Bu miqdor bilan ifodalanishi mumkin bo'lgan hodisaga nisbatan qo'llaniladi. Hodisaning miqdoriy xususiyatlarini va ularning o'zaro bog'liqligini tizimli ilmiy tekshirish tadqiqotchidan talab etiladi. Izlanuvchi so'rovnomalar, kuzatuvlar va boshqa usullardan foydalanib to'plangan ma'lumotlarni raqamli ko'rinishga keltiradi. Masalan, Fuqarolik ishlari bo'yicha o'rta bo'g'in sudlarida ishlarni ko'rib chiqish muddatini va ish qo'zg'atilgan paytdan boshlab sud qarori qabul qilingunga qadar qancha vaqt ketishini tadqiq qilish uchun o'tkazilgan so'rovni olish mumkin.

68. Miqdor ko'rsatkichli tadqiqotning maqsadi o'rganilayotgan mavzuga doir matematik modellar, statistikalalar, nazariyalar va gipotezalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanishdir. Raqamli shaklga keltirilgan ma'lumotlarni diqqat bilan o'rganish natijasida kelajakni bashorat qilish va muammoga yechim izlash uchun o'zgartirishlar kiritish mumkin.

69. **Sifat ko'rsatkichli (Qualitative)** huquqiy tadqiqot — bu huquq tadqiqotchisining nazorat ostidagi kuzatishlarini tahlil qilishga asoslangan tadqiqotning subyektiv shakli hisoblanadi. Ushbu tadqiqot turida ma'lumotlar subyektlarning nisbatan kichik guruhidan olinadi va statistik usullar bilan tahlil qilinmaydi. Odatda, tushuntirish berish, hikoya qilib berish orqali to'plangan ma'lumotlar sifat ko'rsatkichli tadqiqotda yig'iladi.

70. Sifat ko'rsatkichli tadqiqot subyektlar bilan muntazam ravishda aloqa qilish va ularni kuzatish orqali mavzuni o'rganish usuli sifatida qabul qilinishi mumkin. Sifatli tadqiqotda ma'lumotlarni to'plash uchun ishlatiladigan turli usullar asosli nazariya amaliyoti, narratologiya, hikoya va etnografiyalardir.

71. **Doktrinal (conceptual, doctrinal)** tadqiqot abstrakt g'oyalar yoki nazariyalarga asoslangan tadqiqot turi bo'lib, unda tadqiqotchi yangi konsepsiyalarni ishlab chiqadi yoki mavjudlarini qayta amalga kiritadi. Ushbu tadqiqot turi amaliy tajribalar o'tkazishni talab qilmaydi va mavjud g'oyalardan foydalanib ilmiy tadqiqot olib boriladi.

72. **Empirik (empirical, non-doctrinal)** tadqiqotda esa, tajribaga hamda kuzatuvlarga asoslanib, nazariyalar yoki amaliyotda hali natijasi ko'rilmagan konsepsiyalarga asoslanmaydi. Bu ma'lumotlarga asoslangan tadqiqot bo'lib, kuzatish yoki tajriba orqali tasdiqlanishi mumkin bo'lgan xulosalar chiqaradi. Shuning uchun u eksperimental tadqiqot sifatida ham tanilgan. Empirik tadqiqotlarda faktlarni birinchi qo'ldan, ularning manbasida olish kerak. Bunday tadqiqotda tadqiqotchi birinchi navbatda o'zini ishlaydigan gipoteza bilan ta'minlashi yoki mumkin bo'lgan natijalarni taxmin qilishi kerak. Keyin u o'z gipotezasini isbotlash yoki rad etish uchun yetarli faktlarni (ya'ni ma'lumotlarni) olishga harakat qiladi.

VIII. Ilmiy-tadqiqot ishi turlari

73. **Ilmiy maqola** – muayyan huquq tarmog'i (sohasi) bo'yicha mantiqiy izchillikda tayyorlangan ilmiy jihatdan yangi, original, dolzarb va konseptual masalaga bag'ishlangan va unda huquqiy muammolar atroflicha tahlil qilinib, ilmiy-nazariy hamda amaliy yechim (xulosa) lar keltiriladigan ilmiy tadqiqot ishi. Tadqiqot materiallarini va ularning tahlilini maqola shaklida ilmiy jurnallarda chop etish izlanuvchilarning ilmiy tajribasini va erishgan natijalarni keng jamoatchilik e'tiboriga yetkaziladi.

74. **Ilmiy tezis** – bu muayyan huquq tarmog'i (sohasi) bo'yicha ilmiy jihatdan yangi, original, dolzarb va konseptual masalaga bag'ishlangan hamda unda ilmiy-nazariy va amaliy

xulosalar ilgari surilgan tadqiqot natijasini qisqa va lo'nda shaklda ifodalanadigan ilmiy-tadqiqot ishi. Ilmiy tezis ilmiy tadqiqot natijasi sifatida ilmiy tadbirlar (konferensiya, davra suhbat) o'tkazilishidan oldin yoki tadbirlar yakuni bo'yicha e'lon qilinadigan nashrlarda (konferensiya to'plami, davra suhbat to'plami) chop etiladi.

75. **Monografiya** – qoida tariqasida, bir muallif (tadqiqotchi) tomonidan yoziladigan muayyan muammo yoki mavzuni to'liq va batafsil tadqiq etishga (fundamental tadqiqot natijasi) bag'ishlangan ilmiy yoki ilmiy-ommabop nashr. Monografiyani chop etishdan maqsad amalga oshirilgan ilmiy va amaliy ishlarning natijalarini umumlashtirish hisoblanadi. Monografiya muayyan huquq sohasidagi dolzarb mavzuni chuqur tadqiq etishga qaratiladi, ushbu mavzu yuzasidan tegishli adabiyotlar keng tahlil etiladi va umumlashtiriladi, fanni rivojlantirishga yo'naltirilgan yangi g'oyalar va gipotezalar ilgari suriladi. Doktorlik dissertatsiyalari doirasida amalga oshirilgan tadqiqotlarning muayyan qismi monografiya ko'rinishida ilmiy jamoatchilikka taqdim etilishi mumkin.

76. **Risola (broshyura)** – huquq sohasining institutlarini (kichik tarmoqchalarini) dolzarb ahamiyatga molik masalalarining asosiy jihatlari tahlil etiladigan, asosiy tushunchalar bayon etiladigan hamda mavzuga oid muammolar yuzasidan umumiy yechimlar keltiriladigan yoki jamiyatdagi mavjud muammolar yechimlarni ommaga tushunarli tilda ifodalash maqsadida yaratiladigan tadqiqot ishi.

Qoida tariqasida, risola 3-4 bosma taboqdan ko'p bo'lmagan, yumshoq muqovaga ega bo'lgan shaklda chop etiladi.

77. **Dissertatsiya** – bilimlarning tegishli tarmog'ida muhim ahamiyatga ega masalaning yangi yechimidan iborat yoki dolzarb ilmiy masalaning yechimiga qaratilgan ilmiy asoslangan ilmiy-texnik yoki ijtimoiy-iqtisodiy tavsiyalar ishlab chiqilgan tugallangan shakldagi ilmiy ish. Shuningdek, dissertatsiyada muhim ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy yoki amaliy muammolar yechimi keltirilgan yoki tegishli fan sohasining istiqbolli yo'nalishini rivojlantirish uchun yirik yutuq sifatida baholanadigan yangi nazariy qoidalar kompleksi ishlab chiqilgan bo'lishi yoki joriy etilishi fan va texnika, ijtimoiy-siyosiy soha yoki iqtisodiyot tarmog'ining rivojlanishiga salmoqli hissa qo'shadigan nazariy-metodologik va uslubiy asoslar, ilmiy asoslangan texnik, iqtisodiy yoki texnologik yechimlar ishlab chiqilgan (takomillashtirilgan) bo'lishi mumkin.

78. **Policy brief (Huquqiy siyosat ma'lumotnomasi)** – qoida tariqasida, muayyan davlat yoki huquqiy tizimda mavjud muammoning dolzarbligi, holati va uni hal qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan huquqiy ta'sir choralari va qonunchilikni qisqacha yoritib beruvchi tadqiqot ishi. Mazkur tadqiqot muayyan guruh yoki hamjamiyatga huquqiy siyosatda qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asoslantirilgan ma'lumot bayon etiladi. Qoida tariqasida, huquqiy siyosat ma'lumotnomasi 1-2 bosma taboqdan ko'p bo'lmagan hajmda chop etiladi.

79. **Policy paper (Huquqiy siyosat tahlili)** – qoida tariqasida, muayyan davlat yoki huquqiy tizimda mavjud muammoning dolzarbligi, holati va uni hal qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan huquqiy ta'sir choralari va qonunchilikni muayyan tadqiqot metodologiyalari asosida tahlil qiladi va o'z ichiga huquqiy siyosat mazmuni, yechimlar va dalillar tahlili, eng yaxshi amaliyot va ishlar tahlili (case study), huquqiy siyosat bo'yicha tegishli choralari va tavsiyalarni qamrab oladi.

Mazkur tadqiqot ishida muayyan guruh yoki hamjamiyatga huquqiy siyosatda qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asoslantirilgan tahlil bayon etiladi. Qoida tariqasida, huquqiy siyosat tahlili 5-8 bosma taboqdan ko'p bo'lmagan hajmda chop etiladi.

IX.

X.

XI. Huquqiy tadqiqot ishining tarkibiy tuzilishi

80. Huquqiy tadqiqot asosan yozma shaklda ifoda etiladi. Ushbu yozma shakl ilmiy ishlar kabilardir. Ilmiy ishlarga ma'lum bir talablar qo'yiladi. Shu talablarning asosiylaridan biri uning tarkibi tuzilishini to'g'ri anglash va shu tarkibga amal qilgan holda yozma ifoda etishdir.

81. Ushbu tarkib 3 qismga bo'linadi. Bular **kirish, asosiy qism** va **xulosa** qismlaridir. Quyida ularning har birini ko'rib chiqamiz.

82. **Kirish qismi.** Ilmiy ish muvaffaqiyat qozonishi uchun tushunish oson bo'lgan va uni o'qiganni o'ziga tortuvchi kirish qismi juda muhimdir. Kirish qismi quyidagi uchta funksiyani bajaradi:

uni o'quvchi insonni yanada o'qishga chorlashi kerak.

asosiy aytmoqchi bo'lgan qismni qisqacha qilib uni o'quvchi insonga yetkazish. Shunday qilinsa ilmiy ishning kirish qismidan boshqa qismini o'qimaydigan insonda ham ilmiy ish haqidagi taassurot qoladi.

kirish qismidan ortib asosiy qismni ham o'quvchi insonga ilmiy ishning butun mazmunini tushunish uchun frameworkni taqdim etadi.

Yuqoridagi funksiyalarni amalga oshirish uchun kirish qismida quyidagi to'rtta talab mavjud bo'lishi lozim:

muammoni aniq ko'rsatish. Kirish qismi bu uni o'quvchini o'ziga torta olishi kerak. O'ziga tortishning eng yaxshi usuli bu yechilishi lozim bo'lgan va qiziqishni tortuvchi muammoni ko'rsatishdir. "Bu noqonuniy" kabi oddiygina ko'rsatishning o'zi yetarli emas. Qonunda muammo bo'lsa, ana shu qonunda qanday kamchiliklar mavjudligi haqida aniq misollar ko'rsatish lozim.

muammo borasidagi fikringizni qisqa va aniq ko'rsatish. Ushbu fikr aniq, yangi va manfaatli bo'lishi kerak. "Qisqa va aniq" lik muhimdir. Kirish qismi qisqa, oddiy va aniq bo'lishi lozim. Uni o'quvchini yanada o'qishni davom ettirtirish bilan birga oddiyligi bilan uni xotirasida ham qolishi lozim. Muhim qismlarini faqat kirish qisminigina o'quvchi insonga ham yetkazib bera olish lozim.

muammoning fraymvorkini ko'rsatish. Sizning ilmiy ishingiz uni o'qiydigan insonning barcha savollariga javob berishi lozim. Muammoning chegarasini ko'rsatish uning doirasi qay darajada ekanligini ham ko'rsatadi. Bu yozuvchi uchun uning doirasidan chiqib ketishni oldini oladi. Kirish qismi anashu muammoning frameworkini ko'rsatish qismidir. Buni esdan chiqarmaslik kerak.

Kirish qismining boshidagi bir necha gap uni o'quvchini sizning ilmiy ishingizni o'qish yoki o'qimasligini belgilab beradi. Uni o'quvchiga ilmiy ishda har doim foydalaniladigan hammaga malum bo'lgan gaplar yozmaslik lozim. Kirish qismining boshida aniq qilib sizning qarashingizni yetkazing.

Kirish qismi ishning 10-15% tashkil etishi lozim.

83. **Asosiy qism** ishning eng muhim qismlaridan biri. Bu tadqiqot ishining keng qamrovli qism bo'lgani uchun uni bo'limlarga bo'lish kerak. Ishni uni o'quvchiga tushunarli yetkaza olish uchun har bir bo'lim sarlavha va undan ko'zlangan maqsad bilan boshlanishi kerak. Paragraflar o'quvchi g'oyalar oqimini osongina kuzatib borishi uchun fikrlarni tartibga solishga yordam beradi. Har bir paragraf mavzu jumlasidan boshlanishi kerak.

Agar ushbu sohada ma'lumotga ega bo'lmagan inson faqat mavzu jumlasini o'qiyotganda ish mazmunini tushunsa, sizning vazifangiz bajarilgan deyavering. Bundan tashqari, har bir xatboshi paragrafda muhokama qilingan asosiy fikrlarni keltirib yakuniy jumla bilan to'ldirilishi kerak. Maqolaning asosiy bo'limlari mazmuni sizning kirish qismida ko'targan savolingizga javob berishi kerak.

Asosiy qism hajmi sining 70-80% ni tashkil etishi kerak.

84. **Xulosa qismi** sizning ilmiy ishda ko'rsatgan munozaraning qiymatini uni o'qiydigan insonlarga sezdira olish qismidir. Sizning ushbu ilmiy ishda muammo borasida yetkazmoqchi bo'lgan fikringizni qisqa qilib ushbu qismda ko'rsatasiz. Biroq, asosiy qismdan yoki kirishdan ko'chirilgan iboralardan xulosa chiqarmaslik kerak. Asosiy qismda tushuntirilgan dalillar bilan mantiqiy muvofiqlik hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bundan tashqari, ushbu qismda yangi dalillar keltirilishi mumkin emas.

Xulosa qismi ishning 10-15% tashkil etishi lozim.

X. Huquqiy tadqiqotlar mazmuniga qo'yilgan talablar

85. **Ilmiy maqola** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Ilmiy maqola muayyan huquq tarmog'i (sohasi) bo'yicha ilmiy jihatdan yangi, original, dolzarb va konseptual masalaga bag'ishlanadi va unda huquqiy muammolar atroflicha qiyosiy tahlil qilinib, ilmiy-nazariy hamda amaliy yechim (xulosa) lar keltiriladi.

Maqolada muallifning ilmiy qarashlari aks ettirilishi kerak. Plagiatga yo'l qo'yilmasligi, havolalarni to'g'ri va to'liq taqdim etish lozim.

86. Maqolaning quyidagi tuzilma (struktura)ga rioya qilingan holda tayyorlanishi tavsiya qilinadi:

qisqacha kirish – maqola mavzusiga oid fanning taraqqiyoti darajasi va tanlangan muammoning dolzarbligi aks ettiriladi;

qo'yilgan maqsad va uni asoslash – maqoladan ko'zlangan maqsad yoritilgani holda tanlangan muammoning fandagi shu muammolar ichidan xususiyliigi yoki alohidaligi ajratib ko'rsatiladi va tadqiqot savollari keltiriladi;

ilmiy muammoning tavsifi va yechimi – mavzuga oid adabiyotlardan hamda tadqiqot jarayonida to'plangan ilmiy va amaliy materiallar har tomonlama tahlil va tavsif qilinadi, shuningdek, tayyorlangan axborot matni ko'rgazmali (illyustratsion) material bilan mustahkamlanishi mumkin. Ilmiy maqolada huquqiy muammoga oid xorijiy davlatlar tajribasi, modellar tahlil etilishi va qaysi model mazkur muammoni hal etishga yordam berishi keltirilishi lozim;

yakuniy qism – har taraflama asoslantirilgan va isbotlangan ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan xulosa va takliflardan iborat bo'ladi.

Maqolalarda keltirilgan fikr-mulohaza va ma'lumotlar uchun muallif javobgardir.

87. **Ilmiy tezis** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Ilmiy tezis muayyan huquq tarmog'i (sohasi) bo'yicha ilmiy jihatdan yangi, original, dolzarb va konseptual masalaga bag'ishlanadi va unda ilmiy-nazariy va amaliy xulosalar ilgari suriladi. Ilmiy tezisdagi muayyan huquqiy, ilmiy-nazariy va amaliy muammoga taklif etilayotgan yechim bo'lsa-da, uning mazmuni va nazariy-amaliy ahamiyati isbotlanishi talab qilinmaydi.

Ilmiy tezis amalga oshirilgan ilmiy tadqiqot (ilmiy maqola, dissertatsiya va boshqalar)ning asosiy natijalarini qisqa va lo'nda oshkor qilish maqsadida tayyorlanadi.

Tezisdagi muallifning ilmiy qarashlari aks ettirilishi kerak. Plagiatga yo'l qo'yilmasligi, havolalarni to'g'ri va to'liq taqdim etish lozim.

88. Tezisning quyidagi tuzilmaga rioya qilingan holda tayyorlanishi tavsiya qilinadi:

qisqacha kirish – tezis mavzusiga oid tanlangan muammoning dolzarbligi aks ettiriladi;

qo'yilgan maqsad va uni asoslash – tezisdan ko'zlangan maqsad yoritilgani holda tanlangan masalaning fandagi shu muammolar ichidan xususiyliigi yoki alohidaligi ajratib ko'rsatiladi;

xulosa qismi– tadqiqot jarayonida ishlab chiqilgan ilmiy va amaliy tadqiqot xulosalari beriladi.

Tezida keltirilgan fikr-mulohaza va ma'lumotlar uchun muallif javobgardir.

89. **Ilmiy ish (dissertatsiya)** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Dissertatsiya bilimlarning tegishli tarmog'ida muhim ahamiyatga ega masalaning yangi yechimidan iborat yoki dolzarb ilmiy masalaning yechimiga qaratilgan ilmiy asoslangan ilmiy-texnik yoki ijtimoiy-iqtisodiy tavsiyalar ishlab chiqilgan tugallangan shakldagi ilmiy ish hisoblanadi. Shuningdek, unda muhim ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy yoki amaliy muammolar yechimi keltirilgan, yoki tegishli fan sohasining istiqbolli yo'nalishini rivojlantirish uchun yirik yutuq sifatida baholanadigan yangi nazariy qoidalar kompleksi ishlab chiqilgan bo'lishi, yoki joriy etilishi fan va texnika, ijtimoiy-siyosiy soha yoki iqtisodiyot tarmog'ining rivojlanishiga salmoqli hissa qo'shadigan nazariy-metodologik va uslubiy asoslar, ilmiy asoslangan texnik, iqtisodiy yoki texnologik yechimlar ishlab chiqilgan (takomillashtirilgan) bo'lishi mumkin.

Dissertatsiya fan va texnikaning muayyan sohasidagi katta ilmiy nazariy muammoni hal qilishi, fan va amaliyotning rivojiga hissa qo'shadigan muayyan huquq tarmog'i (sohasi)da huquqiy muammolarini ilmiy-nazariy va amaliy yechimlariga bag'ishlangan bo'lishi, ilmiy jihatdan yangi, original, dolzarb va konseptual masalaga bag'ishlangan bo'lishi lozim.

90. Dissertatsiyaning kirish qismida quyidagilar yoritib berilishi kerak:

- dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati;
- tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo'nalishlariga mosligi;
- dissertatsiya mavzusi bo'yicha xorijiy ilmiy tadqiqotlar sharhi (faqat fan doktori (Doctor of Science) dissertatsiyasi uchun);
- muammoning o'rganilganlik darajasi;
- dissertatsiya tadqiqotining dissertatsiya bajarilgan ilmiy tashkilot yoki ta'lim muassasasining ilmiy-tadqiqot ishlari rejalarini bilan bog'liqligi;
- tadqiqotning maqsadi;
- tadqiqotning vazifalari;
- tadqiqotning obyekti;
- tadqiqotning predmeti;
- tadqiqotning usullari;
- tadqiqotning ilmiy yangiligi;
- tadqiqotning amaliy natijalari;
- tadqiqot natijalarining ishonchliligi;
- tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati;
- tadqiqot natijalarining joriy qilinishi;
- tadqiqot natijalarining aprotatsiyasi;
- tadqiqot natijalarining e'lon qilinganligi;
- dissertatsiyaning tuzilishi va hajmi.

91. Dissertatsiyaning asosiy matni uch qismdan iborat bo'ladi: tahliliy, nazariy va amaliy va ular ikkitadan to'rttagacha bobda jam qilinadi.

Tahliliy qismda dissertatsiya mavzusiga oid adabiy manbalar va ilmiy ishlar tahlil qilinadi, ular tanqidiy tahlil qilinadi va yetarlicha ishlab chiqilmagan masalalar qatori aniqlanadi, tadqiqot usullari va ularning vazifalarni hal qilishda qo'llanilishi tahlil qilinadi. Tahliliy qism muayyan masala bo'yicha keyingi tadqiqotlar zarurligi to'g'risidagi xulosalar bilan yakunlanadi.

Nazariy qismda tadqiqotchi o'z ishlanmalarining tavsifini, ularni amalga oshirish usullarini taqdim yetadi va o'rganish kursini boshqaradi.

Amaliy qismda tadqiqotchi ishlanmalariga muvofiq amalga oshirilgan hisob-kitoblar, tajribalar va tahlillar natijalari beriladi.

92. **Monografiya** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Monografiyada tadqiq etilayotgan ilmiy muammoni o'rganishning dolzarbligi, mavjud holati, mavzuga oid adabiyotlarning qisqacha tahlili, asosiy ilmiy tushunchalar va terminlarning mazmuni kabi masalalar o'z ifodasini topadi. Ushbu holat o'quvchida monografiya bilan tanishishi uchun mo'ljal olishi imkonini beradi.

Monografiyaning asosiy qismida mavzu mohiyati mantiqiy izchillikda, to'liq va muayyan dalillar asosida bayon etiladi. Monografiyada tadqiq etilayotgan ilmiy muammoni hal etish uchun bevosita ahamiyatga ega bo'lmagan qolgan barcha materiallar monografiyaning oxirida ilova shaklida berilishi mumkin.

Monografiyaning xulosa qismida tadqiq etilgan muammoning mantiqiy yakuni bayon etiladi, unda mazkur ishdagi muallifning umumlashtiruvchi yakuniy baholari ifodalanadi. Shuningdek, olingan natijalar, ilgari surilayotgan ilmiy xulosalar, amaliy takliflar, ilmiy izlanishlarni davom ettirish bo'yicha keyingi vazifalar ham ko'rsatib o'tiladi.

93. **Ilmiy risola** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Ilmiy risolada tadqiq etilayotgan ilmiy muammoni o'rganishning dolzarbligi, mavjud holati, mavzuga oid adabiyotlarning qisqacha tahlili, asosiy ilmiy tushunchalar va terminlarning mazmuni kabi masalalar o'z ifodasini topadi.

Ilmiy risolada mavzu mohiyati mantiqiy izchillikda, to'liq va muayyan dalillar asosida bayon etiladi. Ilmiy risolada tadqiq etilayotgan ilmiy muammoni hal etish uchun bevosita ahamiyatga ega bo'lmagan qolgan barcha materiallar monografiyaning oxirida ilova shaklida berilishi mumkin.

Ilmiy risolaning xulosa qismida tadqiq etilgan muammoning mantiqiy yakuni bayon etiladi, unda mazkur ishdagi muallifning umumlashtiruvchi yakuniy baholari ifodalanadi. Shuningdek, olingan natijalar, ilgari surilayotgan ilmiy xulosalar, amaliy takliflar, ilmiy izlanishlarni davom ettirish bo'yicha keyingi vazifalar ham ko'rsatib o'tiladi.

94. **Huquqiy siyosat ma'lumotnomasi** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Policy brief (Huquqiy siyosat ma'lumotnomasi) – Huquqiy siyosat ma'lumotnomasida tadqiq etilayotgan muammoning dolzarbligi, mavjud holati va uni hal qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan huquqiy ta'sir choralari va qonunchilik qisqacha yoritib beriladi va muayyan guruh yoki hamjamiyatga qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asoslantirilgan ma'lumot bayon etiladi.

95. Huquqiy siyosat ma'lumotnomasi quyidagi qismlardan tashkil topishi maqsadga muvofiq:

mavzu

kirish

asosiy qism (muammo, tahlil, yondashuvlar va yechimlar)

xulosa

tavsiyalar

manbalar.

Namuna: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/dcdndep/47107434.pdf>

96. **Huquqiy siyosat tahlili** mazmuniga qo'yilgan talablar:

Policy paper (Huquqiy siyosat tahlili) — Huquqiy siyosat tahlilida tadqiq etilayotgan muammo aniqlanadi, uning dolzarbligi belgilanadi, mavjud holati va uni hal qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan huquqiy ta'sir choralari va qonunchilik tahlil etiladi. Tahlil PEST (political, economic, social, and technological) va SWOT (Strengths/Weaknesses/Opportunities/Threats) usullarda olib borilishi mumkin.

97. Huquqiy siyosat tahlili muayayn guruh yoki hamjamiyatga qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asoslantirilgan.

dastlabki xulosalar
kirish va muammolar
metodologiya
adabiyotlar tahlili
huquqiy siyosat mazmuni
yechimlar va dalillar tahlili
eng yaxshi amaliyot va ishlar tahlili (case study)
huquqiy siyosat bo'yicha choralar va tavsiyalar
amalga oshirish va keyingi bosqichlar
xulosalar
ilova.
Namuna:

<https://views.paperflite.com/collections/5b9c88b6c9e77c0001bd1eba/a/5b98dcc546e0fb0001530d69>

XI. Tadqiqot metodologiyasi va huquqiy tadqiqot modellari

98. Tadqiqotchi tomonidan tadqiqot olib borishda qo'llaniladigan barcha usullar va vositalar "tadqiqot metodlari" deb yuritiladi. Ular tadqiqotchi tomonidan ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlashda foydalaniladigan usullar, (shu jumladan texnik) vositalar bo'lib, ma'lumotlar va ma'lum bo'lmagan faktlar (xulosalar) o'rtasidagi munosabatni o'rnatish va baholash jarayonida ishlatiladi. Tadqiqot metodlari yordamida tadqiqot xulosalari, bu orqali esa tadqiqot natijalarga erishiladi.

99. Ma'lumotlar (dalillar)ni to'plash va ularni qayta ishlash uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan usul va vositalar yig'indisi "tadqiqot metodologiyasi"ni shakllantiradi. Boshqacha aytganda, tadqiqot metodologiyasi tadqiqot "yo'li" bo'lib, u yordamida tadqiqot muammosi tizimli ravishda hal qilinadi va u ilmiy tadqiqot qanday amalga oshirishni o'rgatuvchi fan hisoblanadi. Tadqiqot metodologiyasi — bu protsedura qoidalari to'plami bo'lib, tadqiqot o'tkazish usullarini o'z ichiga olibgina qolmay, ularni qo'llash qoidalarini ham o'rgatadi. Tadqiqot metodologiyasi tadqiqot usuliga qaraganda keng tushuncha bo'lib, u yordamida tadqiqot nima uchun olib borilganligi, tadqiqot muammosi qanday aniqlanganligi, gipoteza (haqiqat yoki haqiqat emasligini isbotlash uchun taklif qilingan g'oya) qanday yo'l bilan va nima uchun belgilangani shuningdek, nima uchun tadqiqotchi o'zining ilmiy izlanishida ma'lum bir usul yoki texnik vositadan foydalanганиni va nima uchun foydalanmaganini yoritib berishi kerak bo'ladi. Bu, tadqiqot natijalarini nafaqat tadqiqotchining o'zi, balki boshqalar tomonidan ham baholashga imkon yaratadi.

100. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi afzalliklarga ega:

tadqiqotchida o'z tadqiqot muammosini ilmiy jihatdan shakllantirish qobiliyatini shakllantiradi;

tadqiqot muammosini tubdan anglash va uning yechimini izlashda xolis bo'lishga o'rgatadi;

tadqiqotchi o'z tadqiqotini samarali va yaxshiroq bajarishga ko'mak beradi;

tadqiqotining har bir bosqichida oqilona qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

tegishli tadqiqot metod(lar)ini tanlash va undan (ulardan) oqilona va samarali foydalanish imkonini yaratadi;

tadqiqotchi ma'lumotlarni oqilona, xolislik va ishonch bilan tahlil qilish shuningdek, ularni sharhlash qobiliyatini takomillashtiradi;

tadqiqotchi va/yoki boshqalarning tadqiqot natijalarini xolisona baholash va tadqiqot natijalaridan ishonchli tarzda foydalanishga sharoit yaratadi;

yangi bilimlarni o'zlashtirishning qulay yo'lini topishga xizmat qiladi.

101. Huquqiy tadqiqotchi, asosiy mavzu va tadqiqot maqsadlariga qarab tadqiqot vositalari va usullariga murojaat qiladi. Ushbu tadqiqot modellari asosida boshqalarnikidan farq qiladigan tadqiqot olib borish imkoni bo'ladi. Quyida mazkur modellari haqida quyida so'z yuritiladi (Models of legal research).

102. **Tavsiflovchi (Evolutive)** tadqiqot deganda tadqiqotchi yuridik fakt, qoida, konsepsiya, institut yoki huquqiy tizimning o'zi qanday qilib bugungi kunga kelib qolganligini aniqlashga qaratilgan tadqiqot modeli tushuniladi. U yuridik faktning kelib chiqishi va rivojlanishini kuzatishga harakat qiladi. Bunday huquqiy tadqiqotni hatto ma'lum bir qonunning rivojlanishini kuzatish uchun ham olib borish mumkin, masalan, mamlakat konstitutsiyaviy huquqining rivojlanishi.

103. Huquqiy tadqiqotning **baholash (evaluative)** modelida mantiqiylikni tushuntirishga qaratilgan huquqiy tushunchalar, elementlar, faktlar va manfaatlarning uyg'unligi hodisa individual ravishda, shuningdek, ularning o'zaro munosabatlari va ularning qonunda qo'llaniladigan atamalar va tushunchalarni aniqlash va belgilash uchun huquqiy tizimdan tashqaridagi tushunchalar, elementlar, faktlar va manfaatlar bilan munosabatlarini ochishga harakat qilinadi. Tadqiqot qonun nima ekanligini tushuntirish uchun huquqning tabiati, ko'lami va manbasini aniqlash, shuningdek, qonunda qo'llaniladigan bir nechta takliflarni ta'riflashda namoyon bo'ladi.

104. **Aniqlovchi (Identificatory)** tadqiqotlar muayyan qonun yoki yuridik faktdan manfaat ko'rishni maqsad qilgan tomonlarning aniqlanishi ushbu qonun yoki yuridik faktning qonunchilik maqsadini yoki obyektini aniqlashga va uning mavjudligini izlash va tushuntirishga yordam beradi. Shuningdek, u mo'ljallangan "benefitsiarlarga" yordam berish uchun qonunchilik bazasi va unda qo'llaniladigan strategiyani aniqlashga yordam beradi. Bundan tashqari, bu mo'ljallangan benefitsiarlar haqiqatan ham foyda ko'ryaptimi yoki yo'qligini aniqlashga yordam beradi. Qaysidir ma'noda, aniqlovchi huquqiy tadqiqot qonunning yoki so'rov ostidagi yuridik faktning foydaliligini baholashga xizmat qiladi. Huquqiy tadqiqotlarning bunday modelidan, masalan, oiladagi zo'ravonlik, bolalarga nisbatan zo'ravonlik yoki zararli an'anaviy amaliyotlar bilan bog'liq qonunlarni o'rganishda samarali foydalanish mumkin.

105. **Huquq ta'sirni o'rganish (impact studies)** modelida amaldagi yoki yangi ishlab chiqilgan qonun, huquqiy norma, qoida yoki institutning samaradorligi yoki haqiqiy natijasini baholashga qaratiladi. Bunda huquqshunos tadqiqotchi ko'rib chiqilayotgan moddiy huquqning mazmuniga emas, balki uning jamiyatga yakuniy ta'siriga yoki uning qonunchilik maqsadiga e'tibor beradi. Uning asosiy e'tibori Kodekslar, Nizomlar, sud qarorlari va risolalarida ko'rsatilganidek, faqat qonunga emas, balki uning faoliyati yoki amaldagi qonuniga qaratiladi. U qonun va huquqiy institutlar faoliyatining ma'lum bir vaqt va joyda shaxslar va jamiyat hayotiga ta'sirini o'rganish va tushunishni maqsad qilgan. Shunday qilib, tadqiqotning asosiy maqsadi amaldagi qonun va qonun tomonidan amalga oshirilgan odamlarning xatti-harakati va xulq-atvoridagi o'zgarishlarni o'rganishga qaratiladi. U ma'lum bir huquqiy faktning ma'lum bir ijtimoiy muhitda qanday ishlashini qayd etish va tushuntirishni nazarda tutadi.

106. Yuridik tadqiqotchi, odatda, qonunchilik loyihasi yoki taklif qilingan huquqiy choralar ta'sirini taxmin qilish va ta'kidlashni istaganida, huquqiy tadqiqotlarning **rejalash (projective)** modelidan foydalanadi. Bunday huquqiy tadqiqot asosan taklif qilingan chorani rad etish yoki qabul qilish nuqtayi nazaridan ehtimoliy javobni kutish uchun mo'ljallangan. Uning maqsadi taklif qilingan qonun yoki qonuniy choralarni qo'llab-quvvatlaydigan va unga qarshi bo'lgan tomonlarni aniqlash va tomonlarning befarqligi yoki hamdardligi uchun hal qiluvchi o'zgaruvchilar va vaziyatlarni topishda namoyon bo'ladi.

107. **Bashoratli (predictive)** huquqiy tadqiqotlar yuridik tadqiqotchi taklif qilingan qonun yoki qonuniy choradan noto‘g‘ri foydalanishni taxmin qilish, salbiy oqibatlarni ochib berishda qo‘llaniladi. Bunday huquqiy tadqiqot yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan salbiy oqibatlarni imkon qadar kamaytirish, yumshatish, kutilmagan oqibatlar oldini olishga qaratiladi.

108. **Jamlovchi (collative)** huquqiy tadqiqot modeli: tadqiqotchi ma‘lum bir mavzu yoki mavzu bo‘yicha qonunlar, qonuniy qoidalar, sud bayonotlari yoki izohli bibliografiyani tayyorlaganda, ushbu tadqiqot jamlovchi huquqiy tadqiqotlar yorlig‘ini oladi. Bu yerda tadqiqotchi barcha tegishli materiallarni ma‘lum bir mavzu bo‘yicha xulosasi bilan yoki xulosasiz to‘playdi va ularni mantiqiy ravishda tartibga soladi.

109. **Tarixiy (historical)** huquqiy tadqiqotlarda tadqiqotchi yuridik faktning tarixiy o‘tmishini kuzatmoqchi bo‘lganda amalga oshiriladi. Muayyan yuridik faktning tarixini kuzatish uning atributlari uchun ham ahamiyatli bo‘ladi.

110. **Qiyosiy-huquqiy (comparative)** tadqiqotlar modeli to‘g‘risida ikkita maktab mavjud. Birinchi maktab qiyosiy huquqiy tadqiqotlarni shunchaki jarayon, huquqiy muammolarga yaqinlashish usuli sifatida qabul qiladi. Ikkinchi maktab uni dogmatik fan sifatida ko‘rib chiqadi, chunki u turli mamlakatlar qonunlarini tizimli tartibda o‘rganish va birlashtirishga qaratilgan bo‘lib, turli mamlakatlar tomonidan qabul qilingan qoidalarning o‘xshashligi va farqlarini ta’kidlashga qaratiladi.

111. Ma‘lum bir tadqiqot natijasida qonunchilikka takliflar ishlab chiqish maqsad qilinganda mazkur tadqiqotni **huquqiy siyosatni belgilovchi (policy based) tadqiqot** sifatida ko‘rish mumkin. Bunda bir necha normalardan biri tadqiqotchi tomonidan tanlanadi va ushbu tanlov asoslab beriladi.

112. **Huquqiy sharhlashni ishlab chiqishga qaratilgan (legal interpretation based research)** tadqiqotda mavjud normalar asosida amaliyotdagi vujudga keladigan muammolarni huquqiy yechim topish huquq normalarni to‘g‘ri sharhlash orqali amalga oshiriladi. Mazkur tadqiqot modeli sud amaliyoti tahlili asosida olib boriladigan ilmiy ishlarda ko‘proq qo‘llaniladi.

XII. Huquqiy tadqiqotning zamonaviy yo‘nalishlar

113. **Monodissiplinar huquqiy tadqiqot (Mono-disciplinary legal research)**. Tadqiqot huquq fani doirasida amalga oshirilganda bu tadqiqot monodissiplinar huquqiy tadqiqot hisoblanadi. Bunda tadqiqot predmeti boshqa fanlar chegarasidan o‘tmaydi, aynan huquq faniga oid konsepsiyalar, doktrinalar, qoidalar doirasida amalga oshiriladi. Boshqa fanlarga oid muhim ma‘lumotlardan foydalanilgan taqdirda ham, ularni alohida tadqiq qilmaydi.

Doktrinal (fundamental) huquqiy tadqiqotlar, odatda aynan bir huquq fani doirasida bo‘ladi, amaliy tadqiqotlar odatda boshqa fanlarga oid tadqiqotlarni ham o‘z ichiga olishi mumkin. Ushbu tadqiqotga misol qilib mamlakatimiz va chet elda qilingan aksariyat huquqiy ilmiy tadqiqotlarni keltirish mumkin.

114. **Transdissiplinar (Trans-disciplinary legal research) va interdissiplinar huquqiy tadqiqot (Inter-disciplinary legal research)**. Tadqiqot predmeti boshqa fanlarga oid tadqiqotlarni ham qamrab olgan taqdirda bu transdissiplinar tadqiqot hisoblanadi. Bunda tadqiqot predmeti huquqdan boshqa fanlar (sotsiologiya, psixologiya, iqtisodiyot, siyosatshunoslik va boshqalar) doirasida ham tadqiqi qilinadi. Masalan, kororativ boshqaruvga oid masalalar huquq va iqtisodiyot fanlari doirasida va ularning ilmiy metodlari bilan tadqiq etilishi va har ikki fan uchun yaroqli natijalarga erishish mumkin.

Transdissiplinar huquqiy tadqiqotlar kvazidissiplinar, multidissiplinar va interdissiplinar kabi turlarga bo‘linadi. quasi-disciplinary, multi-disciplinary, or inter-disciplinary in nature.

Bir predmetni bir necha fan sohasi, shu jumladan huquq fani doirasida bir necha tadqiqotchi tomonidan tadqiq etilishi interdissiplinar (fanlar) tadqiqotni tashkil etadi. Bunda huquqshunos tadqiqotchi tadqiqotning huquqiy qismini, boshqa fan mutaxassisi tegishli fanga oid qismini amalga oshiradi. Mazkur tadqiqot maqsadlari, izchilligi va yaxlitligi bilan bir tadqiqot predmetiga ega bo'lishi hamda ayni vaqtda tadqiqot predmetining turli jihatlarini boshqa fan doirasida tadqiq etilishi lozim. Masalan, korporativ boshqaruvga oid tadqiqotning huquqiy qismini huquqshunos olim, iqtisodiy tomonini iqtisodchi olim tomonidan yagona maqsadda tadqiq qilish ushbu tadqiqot turiga misol bo'la oladi.

Ushbu turdagi huquqiy tadqiqotlarga misollar:

Ebers, M., & Navas, S. (Eds.). (2020). *Algorithms and Law*. Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/9781108347846. Ushbu tadqiqotda robotlar, algoritmlar, sun'iy intellekt va avtonom qurilmalar va huquqning o'zaro aloqasi, avtonom qurilmalarda avtomatik qaror qabul qilish va uning huquqiy oqibatlari texnologik fanlar va huquq nuqtai nazaridan tadqiq etilgan.

Klaus, M., Avshalom T. (2021) *Economic Analysis of Law in European Legal Scholarship*. Springer. <https://www.springer.com/series/11927> . Bunda huquqning iqtisodiy tahlil huquqiy hamda iqtisodiy nuqtayi nazardan tadqiq etilgan.

Antonio D'Aloia, Maria Chiara Errigo. (2020). *Neuroscience and Law. Complicated Crossings and New Perspectives*. Springer Nature Switzerland AG. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-38840-9> Neyrologiya va uning inson xulq-atvoridagi ahamiyati hamda uning huquqiy jihatlarini qamrab oluvchi ushbu tadqiqot har ikki fan bo'yicha chuqur va uyg'un tadqiqot namunasi bo'la oladi.

XIII. Huquqiy tadqiqotlarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari

115. Tadqiqot mavzusini tanlash va shakllantirish. Tadqiqot mavzusi tadqiqotchining qiziqayotgan huquqiy masaladan kelib chiqib tanlanadi. Lekin tadqiqot mavzusini shakllantirishda tadqiqotchini qiziqtirayotgan soha doirasida qanday muammolar mavjudligi, tadqiqot chegarasi va maqsadini aniqlashtirish muhim hisoblanadi.

Masalan, tadqiqotchi tadbirkorlar tomonidan bozorda narxlarni sun'iy tarzda oshirilishi masalasiga qiziqyapti. Qiziqish sohasi aniq, mavzuni shakllantirish uchun endi avvalo shu soha doirasidagi muammolarni aniqlashtirish kerak.

116. Tadqiqot muammosini shakllantirish.

Tadqiqot muammosi — bu tadqiqotda hal etilishi maqsad qilingan ma'lum bir muammo, qiyinchilik, ziddiyat yoki ilmdagi bo'shliq. Tadqiqotda islohotlarga hissa qo'shishni maqsad qilgan amaliy muammolarni yoki bilimlarni kengaytirishga qaratilgan nazariy muammolarni tanlash mumkin. Ba'zi tadqiqotlar ham nazariy ham amaliy muammolarni qamrab olishi mumkin, lekin odatda tadqiqot muammosi ikkalasidan bittasi bo'ladi. Tadqiqot mavzusi qancha qiziqarli bo'lmasin, bu ilmiy tadqiqotlar uchun yetarlicha asos hisoblanmaydi. Tadqiqot muammosi aniq bo'lmasa, tadqiqotchi sayoz va boshqarib bo'lmaydigan ilmiy ishga duch kelishi mumkin. Tadqiqotchi uchun eng murakkab masala bu tadqiqot muammosini aniqlashtirish hisoblanadi. To'g'ri va asosli muammo qo'yilishi butun tadqiqotning sifatiga va dolzarbligiga ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotchini qiziqtirayotgan soha ichidagi huquqiy muammolarni aniqlash uchun shu soha olimlari, mutaxassislari, amaliyotchilar bilan suhbatlashish tavsiya etiladi. Shuningdek, sohaga doir adabiyotlarni o'rganish orqali ham tadqiqot muammosini aniqlash mumkin. Tadqiqot muammosini aniqlashtirganda mavzuda to'liq o'rganilmagan jihatlariga, muhokama yoki tortishuvlarga e'tibor qarating. Tadqiqotchining asosiy maqsadi tadqiqot ishi to'ldirishi mumkin bo'lgan bo'shliqni topishdir.

Masalan, yuqoridagi misolda keltirilgan masala bo'yicha tadqiqotchi soha mutaxassislari bilan suhbatlashib quyidagi muammoni aniqlashtirdi.

Tadqiqot muammosi: Raqobat qonunchilikda narxlarning sun'iy oshirilishi ta'qiqlangan bo'lsa-da, amalda tadbirkorlar tomonidan narxlarning sun'iy oshirilishiga qarshi kurash samarasiz.

Amaliyotdagi huquqiy muammolar aniqlangandan keyin tadqiqotchi ilmiy ishida qaysi savollarga javob bermoqchi ekanligini aniqlashtirishi kerak bo'ladi.

117. Tadqiqot savollarini shakllantirish.

Tadqiqot savoli — bu tadqiqotchi ilmiy ishida javob berishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan savollar hisoblanadi. Tadqiqot savollari bir nechta savollardan yoki bitta asosiy savol va undan kelib chiqadigan kichik savollardan iborat bo'lishi mumkin.

Masalan, yuqoridagi misol bo'yicha davom ettirilsa, tadqiqot savollari sifatida quyidagilarni belgilash mumkin:

a) Narxlarning sun'iy oshirilishini tartibga soluvchi raqobat qonunchiligi normalari amaliyotda samarasiz qo'llanilishining asosiy sabablari nima?

b) Raqobat qonunchiligidagi narxlarning sun'iy oshirilishi bo'yicha kartel kelishuvlariga oid normalar qay darajada ilg'or xorijiy tajriba va so'ngi tadqiqotlarga asoslangan?

v) Narxlarni sun'iy oshirish mexanizmini takomillashtirish uchun qonunchilikka qanday o'zgartirishlar kiritish kerak?

Tadqiqot savollari shakllantirilgandan keyin tadqiqot maqsadi va unga erishish uchun tadqiqotchi o'z oldiga qo'ygan vazifalarni aniq bayon etish kerak bo'ladi.

118. Tadqiqot maqsadini shakllantirish.

Tadqiqot maqsadi –tadqiqotchining ilmiy ishidan ko'zlayotgan asosiy maqsadida ifodalanadi. Tadqiqot maqsadi tadqiqotning asosiy maqsadini tavsiflaydi va nimaga erishish kerakligini ko'rsatadi. Tadqiqot vazifasi esa tadqiqot maqsadiga qanday erishishni belgilab beradi. Shunday qilib, tadqiqot vazifalari asosiy maqsadni bir necha qismlarga ajratadi va har bir qismni alohida ko'rib chiqadi. Tadqiqot maqsadi bitta jumla yoki qisqa paragraf sifatida ifodalanadi, tadqiqot vazifalari esa raqamlangan ko'rinishda (markerli yoki bajariladigan matnda) keltirilgan.

Masalan, tadqiqot maqsadi sifatida quyidagilarni keltirish mumkin: Tadbirkorlar tomonidan narx bo'yicha kartel kelishuvlariga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish uchun qonunchilikka amaliy takliflarni ishlab chiqish.

Tadqiqot vazifasi sifatida esa quyidagilarni keltirish mumkin:

- O'zbekiston Respublikasi raqobat qonunchiligini tahlil qilish;
- Kartel kelishuvlariga qarshi institutsional tizim holatini o'rganish va baholash;
- Kartel kelishuvlariga qarshi kurashish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribani o'rganish va milliy qonunchilik bilan qiyosiy tahlil qilish;
- O'zbekistonda kartel kelishuvlarining fosh etilish darajasi pastligining sabablarini aniqlash.

Dissertatsiyaning hajmi cheklanganligi va tadqiqot qamrovi kengayib ketmasligi uchun tadqiqotning chegarasini aniq belgilash lozim.

119. Tadqiqot chegarasini aniqlash.

Tadqiqotning o'rganish doirasi qayergacha ekanligi tushuntiriladi. Bu yerda tadqiqotchi tadqiqot nimani qamrab olishini va nimaga e'tibor qaratishini aniqlashtirishi kerak. Tadqiqot doirasi har doim tadqiqotning dastlabki bosqichlarida, har qanday ma'lumot to'plashdan oldin ko'rib chiqiladi va kelishib olinadi. Tadqiqot chegarasini to'g'ri belgilash orqali tadqiqot ishini ma'lum vaqt oralig'ida samarali amalga oshirish imkonini beradi. Tadqiqot chegarasini to'g'ri belgilash tadqiqotchiga o'rganilishi kerak bo'lgan tadqiqot natijalariga aniqlik kiritish imkonini beradi hamda nima uchun ayrim ma'lumotlardan foydalanib, boshqalari chiqarib tashlanganligi

aniqlik kiritadi. Tadqiqot chegarasi aniq belgilanmasi ilmiy ishning yakuniy nuqtasini aniqlash qiyin, chunki o‘rganish mumkin bo‘lgan mavzularda hech qanday cheklovlar belgilanmagan.

Masalan, tadqiqot chegarasini quyidagicha belgilash mumkin: Tovar bozorlarida tadbirkorlik subyektlari o‘rtasida narx bo‘yicha kartel kelishuvlarini tartibga soluvchi qonunchilik, huquqni qo‘llash amaliyoti, shuningdek yuridik fandagi konsepsiyalar, doktrinalar, yondashuvlar, ilmiy-nazariy qarashlardan iborat.

Tadqiqot chegarasi aniqlashtirilgandan keyin endi tadqiqot mavzusini shakllantirish mumkin.

Masalan, tadqiqot mavzusini “O‘zbekiston Respublikasida narx bo‘yicha kartel kelishuvlarini fosh qilish va isbotlashning huquqiy muammolari” deb nomlasa bo‘ladi.

120. Tadqiqot muammosiga oid manba (adabiyot)larni ko‘rib chiqish (muammoning o‘rganilganlik darajasi).

Tadqiqot muammosiga oid manba (adabiyot)larni ko‘rib chiqish — tadqiqot mavzusi bo‘yicha ilmiy manbalarni o‘rganish, tegishli nazariyalarni, tadqiqot usullarini va mavjud tadqiqotlardagi kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqotchi manba (adabiyot)larni ko‘rib chiqishda faqat manbalarni umumlashtiribgina qolmay, balki tadqiqot mavzusi bo‘yicha ilmiy holatni tahlil qiladi, baholaydi va tanqidiy baholashi lozim.

Tadqiqot muammosiga oid manba (adabiyot)larni ko‘rib chiqish tadqiqotchining shu soha va mavzu bo‘yicha adabiyotlar majmuasi bilan yetarlicha tanishligini namoyish etadi va ilmiy ishga ishonchlik darajasini oshiradi. Shuningdek, tadqiqotning bu bosqichida oldingi tadqiqotlar umumlashtiriladi va amaldagi tadqiqot bilan qanday bog‘langanligini tushuntiradi, mavzu bo‘yicha ma‘lum bo‘lgan ma‘lumotlarni umumlashtiradi, boshqa tadqiqotlardan nimani o‘rganilganligini va tadqiqotdagi yangi g‘oyalar nimadan iborat ekanligini ko‘rsatadi.

121. Tadqiqot gipotezasi (takliflari)ni shakllantirish.

Tadqiqot gipotezasi ilmiy tadqiqotning kutilayotgan natijasi haqidagi bayonotdir. Gipoteza haqiqiy tadqiqot gipotezasi bo‘lishi uchun uchta xususiyatga ega bo‘lishi kerak — aniq, tekshirish imkoniyati mavjud va to‘g‘ri.

Aniqlik. Yaxshi tadqiqot gipotezasi nima tahlil qilinayotgani va baholanayotgani hamda kutilayotgan natija haqida aniq bayon etishi kerak.

Tekshirish imkoniyati mavjudlik. Tadqiqot gipotezasi ilmiy gipoteza sifatida tan olinishi uchun gipotezani tekshirish (sinovdan o‘tkazish) imkoniyati bo‘lishi kerak. Agar uni tekshirish imkoniyati mavjud bo‘lmasa, bu gipoteza emas. Ya‘ni, gipotezani asoslantirish uchun tadqiqotchida yetarlicha ma‘lumot to‘plangan bo‘lishi kerakligini anglatadi.

To‘g‘rilik. Ilmiy gipoteza bo‘lishi uchun uni inkor qilish mumkin bo‘lishi kerak. Boshqacha qilib aytganda, gipoteza to‘g‘ri yoki noto‘g‘riligini tekshirishning aniq bir usuli bo‘lishi kerak. Agar gipotezaning noto‘g‘ri ekanligini baholashning hech qanday usuli bo‘lmasa, bu ilmiy gipoteza deb hisoblanmaydi.

122. Ma‘lumotlarni yig‘ish, tahlil qilish va sharhlash.

Ma‘lumotlarni yig‘ish — bu tadqiqot savoliga javob topish, gipotezani tekshirish va natijalarni baholash uchun barcha tegishli manbalardan ma‘lumot to‘plash jarayoni hisoblanadi. Ma‘lumotlar turli manbalardan to‘planishi mumkin. Manbalar birlamchi va ikkilamchi manbalarga bo‘linadi. Birlamchi manbalardan ma‘lumotlarni to‘plashning bir necha usullari mavjud. Masalan, so‘rovlar o‘tkazish, intervyular olish, kuzatish, jadvallarni va kontentni tahlil qilish va hokazo. Ikkilamchi manbalar esa mavjud bo‘lgan ilmiy ishlar va akademik adabiyotlarni o‘rganish orqali vujudga keladi.

Birlamchi ma'lumotlar — tadqiqotning noyob topilmalaridir. Birlamchi ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish, odatda, ikkilamchi ma'lumotlarni o'rganishga qaraganda ko'proq vaqt va kuch talab qiladi. Birlamchi ma'lumotlarni yig'ish usullariga intervyu, so'rovnoma, sud qarorlari, ma'muriy hujjatlar va boshqalar kiradi.

Ikkilamchi ma'lumotlar — kitob, gazeta, ilmiy jurnallar, yuridik davriy nashrlar onlayn portallarda va hokazolarda nashr etilgan manbalarni o'z ichiga oladi. Ikkilamchi ma'lumotlarni yig'ish haqida dissertatsiyaning "Muammoning o'rganilganlik darajasi" bobida chuqurroq muhokama qilinadi.

Tadqiqot manbalarini o'rganishni ikkilamchi manbalardan boshlash tavsiya etiladi, chunki ikkilamchi manbalarda asosan muammolar, tahlil va tanqidiy yondashuvlar mavjud bo'ladi. Tadqiqot muammosiga oid manbalarni ko'rib chiqish izlanuvchiga oldingi tadqiqotchilar tomonidan qanday ma'lumotlardan foydalanilganligini, ma'lumotlarni olish uchun qanday usullar qo'llanilganligini va tadqiqotchilar tomonidan ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishda qanday qiyinchiliklar duch kelinganligini bilishga yordam beradi.

Ma'lumotlarni tahlil qilish - tadqiqotchi tomonidan yig'ilgan ma'lumotlar bazasidan tadqiqot mavzusiga eng zarur va kerakli ma'lumotlarni saralab olish, ma'lumotlarni tartibga solish, turkumlash, umumlashtirish va sharhlash uchun ma'lumotlarni tayyorlash jarayon hisoblanadi. Bu odatda ma'lumotlarni talqin qilish yo'lidagi birinchi qadamdir.

Ma'lumotlarni sharhlash — bu ma'lumotlarga ma'lum bir ma'no berishga va tegishli xulosaga kelishga yordam beradigan ma'lumotlarni ko'rib chiqish jarayoni.

Ma'lumotlarni tahlil qilish — tadqiqot savollariga javob olish uchun ma'lumotlarni tartibga solish, turkumlash, manipulyatsiya qilish va umumlashtirish jarayoni.

123. Tadqiqotni amalga oshirish sxemasi misol tariqasida:

I. Qiziqish: Tadbirkorlar tomonidan bozorda narxlarni sun'iy tarzda oshirilishi

II. Tadqiqot muammosi: Raqobat qonunchiligida narxlarning sun'iy oshirilishi ta'qiqlangan bo'lsa-da, amalda tadbirkorlar tomonidan narxlarning sun'iy oshirilishiga qarshi kurash samarasiz.

III. Tadqiqot savollari:

1) Narxlarning sun'iy oshirilishini tartibga soluvchi raqobat qonunchiligi normalari amaliyotda samarasiz qo'llanilishining asosiy sabablari nima?

2) Raqobat qonunchiligidagi narxlarning sun'iy oshirilishi bo'yicha kartel kelishuvlariga oid normalar qay darajada ilg'or xorijiy tajriba va so'ngi tadqiqotlarga asoslangan?

3) Narxlarni sun'iy oshirish mexanizmini takomillashtirish uchun qonunchilikka qanday o'zgartirishlar kiritish kerak?

IV. Tadqiqot maqsadi: Tadbirkorlar tomonidan narx bo'yicha kartel kelishuvlariga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish uchun qonunchilikka amaliy takliflarni ishlab chiqish.

V. Tadqiqot vazifasi:

O'zbekiston Respublikasi raqobat qonunchiligini tahlil qilish;

Kartel kelishuvlariga qarshi institutsional tizim holatini o'rganish va baholash;

Kartel kelishuvlariga qarshi kurashish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribani o'rganish va milliy qonunchilik bilan qiyosiy tahlil qilish;

O'zbekistonda kartel kelishuvlarining fosh etilish darajasi pastligining sabablarini aniqlash.

VI. Tadqiqot chegarasi: Tovar bozorlarida tadbirkorlik subyektlari o'rtasida narx bo'yicha kartel kelishuvlarini tartibga soluvchi qonunchilik, huquqni qo'llash amaliyoti, shuningdek yuridik fandagi konsepsiyalar, doktrinalar, yondashuvlar, ilmiy-nazariy qarashlardan iborat.

VII. Tadqiqot mavzusi: O'zbekiston Respublikasida narx bo'yicha kartel kelishuvlarini fosh qilish va isbotlashning huquqiy muammolari

XIV. Akademik nohalollikni aniqlash va uni buzganlik uchun javobgarlik

124. Universitet xodimlari va professor-o'qituvchilari o'quv jarayoni hamda tadqiqot faoliyatida akademik halollikka rioya etilishi uchun javobgardir.

125. Universitetda akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilmaslik holatlari quyidagi shakllarda aniqlanishi mumkin:

o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshq.), BMI, magistrlik dissertatsiyalari hamda tadqiqot ishlari (ilmiy maqolalar, monografiyalar, PhD va DSs dissertatsiyalari)ni maxsus elektron antiplagiat dasturlari vositasida tekshirish asosida;

akademik nohalollik haqida kelib tushgan murojaatlar (elektron, yozma yoki og'zaki) yoki o'tkazilgan so'rovnomalar natijalarini o'rganish asosida;

universitet rahbariyatiga ijtimoiy tarmoqdagi maxsus bot orqali kelib tushgan murojaatlar va ularni tasdiqlanishiga ko'ra;

universitetning akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilinishi ustidan nazorat qiluvchi tarkibiy tuzilmalar tomonidan o'tkazilgan o'rganishlar asosida;

davlat organlari va tashkilotlari tomonidan kelib tushgan murojaatlar va ularni o'rganish asosida;

jamoatchilik nazorati shaklida talabalar, tadqiqotchilar va boshqa shaxslar tomonidan berilgan ma'lumotlarni o'rganish asosida va boshqa qonun bilan taqiqlanmagan shaklda.

126. Universitet pedagog xodimlari quyidagi hollarda akademik halollik va tadqiqot etikasini buzganlik uchun intizomiy javobgarlikka tortilishi mumkin:

yashirish – mazkur Kodeks qoidalarini buzish yoki qasddan ularga rioya qilmaslik to'g'risidagi ma'lumotlarni sir saqlash;

yo'l qo'yish – mazkur Kodeksga rioya qilinishi va uni ijrosini ta'minlash majburiyati to'g'ridan-to'g'ri xizmat vazifasi sanalgan shaxs tomonidan ushbu Kodeks qoidalarini buzilishiga yo'l qo'yish yoki uni ijrosini qasddan ta'minlamaslik;

til birlashtirish – har qanday baholanadigan ishni ta'lim oluvchining o'rniga bajarish (muayyan to'lov evaziga yoki bepul bo'lishi ham mumkin);

akademik ma'lumotga noqonuniy ega bo'lish va/yoki uni tarqatish – imtihon materiallarini va/yoki ularga javobni yetkazish, shuningdek ta'lim oluvchilarni/imtihon topshiruvchilarni beriladigan savollardan xabardor qilish, tayyor ma'ruza, esse, topshiriq va akademik ishlarni sotish va/yoki sotib olishda yordam berish; baholanadigan ishning har qanday javobini duch kelgan usulda o'g'irlash, jumladan, ta'lim oluvchiga taqdim qilish uchun elektron pochta orqali yoki kompyuterdan yuklab olish;

qalbakilashtirish – akademik ishdagi bahoni yoki topshiriqqa javoblarni, ma'lumotlarni, imzoni soxtalashtirish, akademik ishga qasddan zarar yetkazish yoki uni qalbakilashtirish;

vakolatlarni suiiste'mol qilish – turli shakldagi manfaatdorlik yoki manfaatsiz holatda ta'lim oluvchilar baholanishiga ta'sir ko'rsatish, lavozim majburiyatlari doirasida vakolatlarni suiiste'mol qilish, ijobiy baholash to'g'risida iltimos qilish, tadqiqot ishlarini muhokamalarida ta'sir ko'rsatish;

o'zgartirish (bahoni ko'tarish) – ta'lim oluvchiga moyillikdan va/yoki ko'rsatgan xizmati uchun haq evaziga bahoni o'zgartirish;

tadqiqot etikasi qoidalariga rioya qilmaslik – tadqiqot faoliyatida barcha darajadagi talabalar, xodimlar va professor-o‘qituvchilar tomonidan mazkur Kodeks qoidalarini buzish yoki boshqalar tomonidan buzishga yo‘l qo‘yishda ifodalangan harakat (harakatsizlik).

XV. Akademik kengash va Tadqiqot etikasi kengashi tomonidan akademik halollik va tadqiqot etikasini buzgan xodim va talabalarning javobgarligini ko‘rib chiqish

127. Akademik kengash va Tadqiqot etikasi kengashi tomonidan akademik halollik va tadqiqot etikasi bo‘yicha mazkur Kodeks va boshqa hujjatlarda belgilangan qoidalarni buzgan xodim va talabalarning javobgarligi ushbu kengashlarning Nizomlari asosida ko‘rib chiqiladi.

55. Akademik kengash o‘z vakolatlari doirasida talabaga (bakalavr va magistr) akademik nohalollikka yo‘l qo‘yganida quyidagi sanksiyalarni qo‘llashi mumkin:

nazorat ishi uchun qoniqarsiz baho – “0” (nol) ball qo‘yilishi;

mazkur Kodeksning 14, 15, 20, 21, 23–25, 28-bandlarida (ushbu bandlar bilan cheklanmaydi) nazarda tutilgan akademik nohalollik (qoidabuzarlik)ka yo‘l qo‘yish – hayfsan berilishi;

mazkur Kodeksning 22 va 25-bandlarida, shuningdek hayfsan qo‘llanilganidan so‘ng 19, 22, 21, 29, 32, 46-bandlarida nazarda tutilgan akademik nohalollik (qoidabuzarlik)ka qayta yo‘l qo‘yish – to‘g‘ridan-to‘g‘ri kursdan kursga qoldirishga yoki mehnat shartnomasini bekor qilishga asos bo‘lishi mumkin.

128. Fakultet dekanatlari mazkur Kodeksning buzilish holatlari haqida ma’lumotni saqlashi va uni O‘quv-uslubiy boshqarmaga hamda Akademik kengashga tegishli masalalarni hal qilish uchun taqdim qilishi kerak.

129. Universitet pedagog xodimlari, tadqiqotchilari va xodimlariga o‘quv jarayonidagi akademik halollik qoidalarini buzganlik uchun hayfsan intizomiy jazosi qo‘llaniladi hamda mehnat shartnomasini bekor qilish masalasi, zaruratga ko‘ra, Akademik kengash yoki Tadqiqot etikasi kengashi tomonidan ko‘rib chiqilib, Universitet rektoriga tavsiya kiritiladi.

130. Universitet pedagog xodimlari, tadqiqotchilari va xodimlariga ilmiy-tadqiqot faoliyatidagi akademik halollik va tadqiqot etikasi qoidalarini buzganlik uchun hayfsan intizomiy jazosi qo‘llash yoki mehnat shartnomasini bekor qilish masalasi, zaruratga ko‘ra, Tadqiqot etikasi kengashi tomonidan ko‘rib chiqilib, Universitet rektoriga tavsiya kiritiladi.

131. Sanksiyani qo‘llash bo‘yicha qaror ustidan uch ish kunida apellyatsiya berilishi va u bir oy ichida Universitet Kengashi tomonidan qayta ko‘rib chiqilishi mumkin.

XVI. Yakuniy qoida

132. Kodeksga Universitet Kengashining qarori bilan o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritilishi mumkin.

**TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETINING
IXTISOSLASHTIRILGAN FILIALI**

“TASDIQLAYMAN”

Toshkent davlat yuridik universiteti
rektori

**HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI VA JAMOAT
XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MUTAXASSISLIGI
BO'YICHA QAYTA TAYYORLASH KURS
O'QUV REJASI**

Qayta tayyorlash kursi davomiyligi:
6 oy (26 hafta)
Ta'lim shakli: kunduzgi

_____ A. Tashkulov

2022-yil “___” _____

m.o'.

I. O'QUV JARAYONI JADVALI

Haftalar																										O'quv jarayoni, jumladan:			Jami	
Iyul				Avgust				Sentyabr					Oktyabr					Noyabr					Dekabr			Nazariy talim	Attestatsiya	Bitiruv ishi		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26					
Nazariy ta'lim												Attestatsiya	Nazariy ta'lim												Attestatsiya	Bitiruv ishi	22	2	2	26

II. O'QUV REJASI

№	Modullarning nomlanishi	Umumiy yuklama hajmi		Auditoriya mashg'ulotlari		Oylar soni	
				Maruza	Seminar	2,5 oy	2,5 oy
		%	soat			O'quv haftalari soni	
		3	4	5	6	7	8
	Majburiy fanlar	86	528	168	360	24	24
1.	Konstitutsiyaviy huquq		44	14	30	4	
2.	Jinoyat huquqi		44	14	30	4	
3.	Jinoyat-protsessual huquqi		44	14	30		4
4.	Fuqarolik va oila huquqi		44	14	30		4
5.	Yuristning yozma va og'zaki muloqot ko'nikmasi		44	14	30	4	
6.	Diniy aqidaparastlik, ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning ma'naviy-ma'rifiy asoslari		44	14	30		4
7.	Ma'muriy javobgarlik		44	14	30		4
8.	Inson huquqlari		44	14	30	4	
9.	Axborot texnologiyalari va axborot xavfsizligi asoslari		44	14	30		4
10.	Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jamoat xavfsizligini ta'minlash asoslari		88	28	60	4	4
11.	Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jamoat xavfsizligini ta'minlash faoliyati psixologiyasi		44	14	30	4	
	Tanlov fanlari	14	88	28	60	4	4
1.	Ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni yuritish		44	14	30	4	
2.	Kriminologiya		44	14	30		4
3.	Korrupsiyaga qarshi kurashish		44	14	30		4
4.	Viktimologiya		44	14	30		4
	Jami:	100	616	196	420	28	28

Davlat attestatsiyasi
Bitiruv ishi himoyasi

Izoh:

1. Tanlov fanlari so'rovnomaga o'tkazish orqali tinglovchilar tomonidan tanlanadi.
2. TDYU Kengashining 2022-yil ___-iyundagi ___-son qarori bilan tasdiqlangan.

**Toshkent davlat yuridik universitetining
Ixtisoslashtirilgan filiali direktori**

A. Otajonov

**Toshkent davlat yuridik universitetida
o‘quv adabiyotlarini tayyorlash va nashr etish
TARTIBI**

1-bob. Umumiy qoida

1. Ushbu Tartib O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ-637-son qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrdagi PQ–60-son “Davlat oliy ta’lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori, Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 10-oktabrdagi “Oliy ta’lim muassasalarini o‘quv adabiyotlari bilan ta’minlash to‘g‘risida”gi 816-son qarori hamda 2022-2026-yillarda Toshkent davlat yuridik universitetini strategik rivojlantirish dasturini amalga oshirish yuzasidan “Yo‘l xarita”ning 17.1-bandiga muvofiq ishlab chiqilgan bo‘lib, Toshkent davlat yuridik universiteti (keyingi o‘rinlarda – universitet)da o‘quv adabiyotlarini tayyorlash va nashr etish tartibini belgilaydi.

2-bob. O‘quv adabiyotlarini tayyorlash

2. O‘quv adabiyotlarini tayyorlash uchun kafedralarda sohaning yetakchi mutaxassislari, professor-o‘qituvchilari va olimlar tarkibidan muallif (mualliflar jamoasi) tayinlanadi. Mualliflar tarkibiga turdosh oliy ta’lim muassasalarining yetakchi professor-o‘qituvchilari hamda xorijiy olim va mutaxassislari, shuningdek amaliyotchi xodimlar ham kiritilishi mumkin.

3. Zarur hollarda, o‘quv adabiyotlarini tayyorlash uchun mualliflar tanlov asosida belgilanishi mumkin. Tanlovda universitetning professor-o‘qituvchilari, ishlab chiqarish, fan, ta’lim va tegishli boshqa sohalarning yuqori malakali mutaxassislari, shuningdek xorijiy mamlakatlar mutaxassislari ham ishtirok etishi mumkin.

4. Kafedralar tomonidan shakllantirilgan ilmiy jamoa tomonidan yaratilgan o‘quv adabiyoti ichki (soha yo‘nalishidagi yetuk mutaxassislardan) va tashqi (amaliyotda faoliyat yurituvchi mutaxassislardan) obyektiv baho berilgan taqriz olingan taqdirda kafedra majlisi bayonnomasi asosida nashrga tavsiya etilishi mumkin.

5. Nashrga tavsiya etilgan o‘quv adabiyoti Akademik halollik kengashi tomonidan antiplagiat dasturida tekshirilib, ekspertizadan o‘tkaziladi.

6. O‘quv adabiyotlarini tayyorlash tartibi 1-ilovada keltirilgan sxemaga muvofiq amalga oshiriladi.

7. O‘quv adabiyotlari davlat ta’lim standartlari, malaka talablari, o‘quv reja, o‘quv dasturlari hamda o‘quv adabiyotlariga qo‘yiladigan talablarga mos holda, matbaa va noshirlik me‘yorlariga amal qilgan holda tayyorlanadi.

8. “Yurisprudensiya” ta’lim yo‘nalishi mutaxassislik fanlari bo‘yicha tayyorlangan o‘quv adabiyotlari amaliy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishga, amaliy misollar asosida nazariy bilim berish va huquqni qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo‘lishi talab etiladi.

3-bob. O‘quv adabiyotlariga nashr ruxsatnomasini berish

9. Kafedra majlisi bayonnomasi, ichki va tashqi taqrizlar universitet Akademik halollik kengashiga taqdim qilinadi. Taqdim qilingan o‘quv adabiyotlari Akademik halollik kengashi tomonidan ko‘rib chiqiladi va Universitet kengashi muhokamasiga kiritiladi.

10. Universitet kengashida ijobiy baholangan o‘quv adabiyoti nashr etishga tavsiya etiladi va unga universitet rektorining buyrug‘i asosida nashr ruxsatnomasi (grif) beriladi.

11. Nashr tavsiyanomasi berilgan o'quv adabiyotlari Universitet elektron kutubxonasiga joylashtiriladi.

4-bob. Nashr ruxsatnomasi berilgan o'quv adabiyotini nashr etish

12. Nashr ruxsatnomasi (grif) berilgan o'quv adabiyoti tegishli kafedra tomonidan universitet Tahririy-nashriyot bo'limiga tahrirlash va nashrga tayyorlash uchun taqdim etiladi.

11. Universitet Tahririy-nashriyot bo'limi:

taqdim qilingan o'quv adabiyotini ro'yxatga oladi va ushbu ro'yxat ketma-ketligi tartibida o'quv adabiyoti qo'lyozma nusxasi ustida tahrirlash, sahifalash va dizayn ishlarini amalga oshiradi;

taqdim qilingan o'quv adabiyotlari ro'yxatiga asosan ikki oyda bir marotaba Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasidan rasmiy nashr raqamlarini(KBK, ISBN) olish uchun Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektorga talabnoma kiritadi;

12. Tahririy-nashriyot bo'limida nashrga tayyorlangan o'quv adabiyoti muallif(lar) tomonidan ko'rib chiqilib, chop etishga tayyorligi tasdiqlangach, universitet matbaa bo'limiga taqdim qilinadi.

13. Universitet matbaa bo'limi ehtiyojdan kelib chiqib O'quv-uslubiy boshqarma bilan kelishgan holda o'quv adabiyotini muayyan nusxada chop etadi.

14. Tahririy-nashriyot bo'limi chop etilgan o'quv adabiyoti majburiy nusxalarini Devonxona bo'limi bilan birgalikda o'rnatilgan tartibda tegishli tashkilotlarga yuborilishini ta'minlaydi.

15. Chop etilgan o'quv adabiyoti Axborot-resurs markaziga foydalanish va sotuv bo'limiga realizatsiya uchun o'tkaziladi.

16. Universitet Axborot-resurs markazini o'quv adabiyotlari bilan ta'minlash me'yori va ularni yangilab borish davriyligi qonunchilikda belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

5-bob. Yakunlovchi qoida

17. TDYU professor-o'qituvchilari tomonidan tayyorlangan va TDYU tomonidan nashr tavsiyanomasi berilgan o'quv adabiyotlari TDYU nashriyotida nashr etiladi va mazkur adabiyotlarni nashr etish bo'yicha mutlaq huquq TDYUga tegishli bo'ladi, o'quv adabiyotlarini TDYU Kengashi ruxsatisiz boshqa nashriyotlarga taqdim qilish man etiladi.

18. Ushbu Tartib talablari buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javob beradilar.

19. Ushbu Tartib 2022-2023 o'quv yilidan qo'llaniladi.

TDYU professor-o‘qituvchilari tomonidan tayyorlangan, nashrga va muvofiqlashtiruvchi kengashda ko‘rib chiqishga tavsiya etilgan o‘quv adabiyotlari ro‘yxati

№	Muallif	O‘quv adabiyotining nomi	O‘quv adabiyotining turi
Ommaviy huquq fakulteti			
1.	Sh.Saydullayev	Теория государства и права	darslik
2.	J.Bokiyev, M.Abdullayeva	Konstitutsiyaviy odil sudlov	o‘quv qo‘llanma
3.	B.Narimanov	Nodavlat notijorat tashkilotlar huquqi	o‘quv qo‘llanma
4.	O.Xusanbayev	Huquqni qo‘llash – huquqni amalga oshirishning maxsus shakli	o‘quv qo‘llanma
5.	Sh.Jurayev	Государственная служба	o‘quv qo‘llanma
6.	X.Muxamedov	Huquq tarixi	o‘quv qo‘llanma
Jinoiy-odil sudlov fakulteti			
7.	Q.Rozimova	Bir necha jinoyat va bir necha hukm yuzasidan jazo tayinlash	o‘quv qo‘llanma
8.	G.Tulaganova, D.Bazarova, B.Xidoyatov	Jinoyat protsessi ishtirokchilari	o‘quv qo‘llanma
9.	D.Bazarova, G.Tulaganova, J.Shukurov	O‘zbekiston Respublikasida yarashuv to‘g‘risidagi ishlar bo‘yicha ish yuritish	o‘quv qo‘llanma
10.	D.Suyunova	O‘zbekiston Respublikasi sud tizimi	o‘quv qo‘llanma
11.	D.Suyunova	Jinoyat protsessida sud qarorlarini qayta ko‘rib chiqish	darslik
12.	M.Kodirova	Dalillar nazariyasi	darslik
13.	D.Nurumov	Advokatura	o‘quv qo‘llanma
14.	S.Qodiraliyev	Advokatura institutining tashkiliy-huquqiy masalalari	o‘quv qo‘llanma
15.	A.Davronov, X.Qudratillayev	Клинические семинары по практическим навыкам в уголовном судопроизводстве	o‘quv qo‘llanma
16.	B.Rajabov, Sh.Mamataliyeva	Jinoyat protsessida amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish bo‘yicha klinik seminarlar	o‘quv qo‘llanma
17.	D.Chiniyev	Проблемы квалификации экономических преступлений на примере хищения путем присвоения или растраты	o‘quv qo‘llanma
18.	Q.Matkarimov	O‘zbekiston Respublikasida advokatlik faoliyati	o‘quv qo‘llanma
19.	S.Niyozova, D.Kamalova	Shaxsga qarshi zo‘rluk ishlatib sodir etiladigan jinoyatlar uchun javobgarlik va kvalifikatsiya qilish masalalari	o‘quv qo‘llanma
20.	N.Salayev	Bir-biriga tobe bo‘lmagan harbiy xizmatchilar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarga oid ustav qoidalarini buzish (jinoyat-huquqiy va kriminologik jihatlar)	o‘quv qo‘llanma
21.	A.Allanova	Voyaga yetmaganlar uchun jazo tayinlashning o‘ziga xos xususiyatlari	o‘quv qo‘llanma
22.	Q.Abdurasulova, S.Niyozova, K.Hakimov	Ma‘muriy javobgarlik (umumiy qism)	darslik
23.	K.Hakimov	Kuchli ruhiy hayajonlanish holatida qasddan odam o‘ldirganlik uchun javobgarlik masalasi	o‘quv qo‘llanma

24.	X.Abzalova	Преступления против жизни и здоровья	o'quv qo'llanma
Xususiy huquq fakulteti			
25.	U.Sharaxmetova, L.Burxonova, E.Egamberdiyev	Римское право	darslik
26.	F.Ibratova	Iqtisodiy va korporativ nizolarni hal etish	darslik
27.	A.Xaqberdiyev, Sh.Subhonov	Медиация:теория и практика	o'quv qo'llanma
28.	A.Tojiboyev	Startaplar faoliyatiga oid huquqiy masalalar	o'quv qo'llanma
29.	B.Hamroqulov	Mehnat nizolarida advokat ishtiroki	o'quv qo'llanma
30.	S.Tojiboyev	Tijoratchi yuridik shaxslarni tugatish	o'quv qo'llanma
31.	Q.Mehmonov	Shartnoma tuzish	darslik
32.	Q.Mehmonov	Sanoat mulk huquqi	o'quv qo'llanma
33.	Sh.Ho'jayev	Международное право интеллектуальной собственности	o'quv qo'llanma
34.	Sh.Ho'jayev	Кибер право	o'quv qo'llanma
Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti			
35.	I.Rustambekov	Проведение учебных занятий в образовательных программах по юриспруденции	o'quv qo'llanma
36.	O.Toshmatov, R.Matenov, Sh.Yusupova	Latin Legal Terms Dictionary	o'quv qo'llanma
37.	Sh.Yusupova	Letters: Types and Tips	o'quv qo'llanma
38.	N.Gafurova, F.Safarova	Xalqaro huquqda inson huquqlari	o'quv qo'llanma
39.	Sh.Almosova	Jahon savdo tashkiloti huquqi	o'quv qo'llanma
40.	D.Valijonov	Xorijiy mamlakatlarda prokuratura organlarining faoliyati	o'quv qo'llanma
41.	S.Gulyamov, O.Xazratqulov, I.Rustambekov, A.Yakubov, S.Bozarov	Kiber huquq	darslik
42.	S.Gulyamov, S.Bozarov	Sun'iy intellekt va huquq	darslik
Magistratura va sirtqi ta'lim fakulteti			
43.	U.Pulatova	Практикум по составлению процессуальных документов	o'quv qo'llanma
44.	R.Matenov	Русский язык	o'quv qo'llanma (TDYU Ixtisoslashgan filiali talabalari uchun)
45.	G.Nosirxodjayeva	Право и общественные науки	darslik
46.	D.Tadjibayeva, H.Oblomuradova	Huquq va ijtimoiy fanlar	darslik (Yuridik texnikum o'quvchilari uchun)
47.	M.Yunusova, E.Mannapova	Правовые информационные технологии Huquqiy axborot texnologiyalari (LegalTech)	darslik (Tarjima)
48.	H.Azimov	Siyosatshunoslik va davlat siyosati	o'quv qo'llanma
49.	H.Oblomuradova	Falsafa	o'quv qo'llanma
50.	M.Yunusova	Ilmiy tadqiqot texnologiyasi	o'quv qo'llanma
Jami: 12 ta darslik, 38 ta o'quv qo'llanma (shundan, 1 ta darslik Yuridik texnikum o'quvchilari uchun, 1 ta darslik tarjimasi va 1 ta o'quv qo'llanma TDYU Ixtisoslashgan filiali talabalari uchun tayyorlangan)			

2022/2023 o‘quv yili uchun Toshkent davlat yuridik universiteti bakalavriatining kunduzgi ta‘lim shakliga O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi yuridik texnikumlari bitiruvchilarini qabul parametrlaridan tashqari to‘lov-kontrakt asosida o‘qishga qabul qilish bo‘yicha o‘rinlar sonining ta‘lim yo‘nalishlari va o‘qitish tillari bo‘yicha TAQSIMLANISHI

Shifr	Oliy ta‘lim muassasasi va ta‘lim yo‘nalishi nomi	To‘lov-kontrakt asosida		
		Jami	Shu jumladan:	
			o‘zbek	rus
	Toshkent davlat yuridik universiteti	100	80	20
60420100	Yurisprudensiya: davlat-huquqiy faoliyat	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: jinoyat-huquqiy faoliyat	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: biznes huquqi	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik	25	20	5

2022/2023 o‘quv yili uchun Toshkent davlat yuridik universiteti bakalavriatining sirtqi ta‘lim shakliga O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi yuridik texnikumlari bitiruvchilarini qabul parametrlaridan tashqari to‘lov-kontrakt asosida o‘qishga qabul qilish bo‘yicha o‘rinlar sonining ta‘lim yo‘nalishlari va o‘qitish tillari bo‘yicha TAQSIMLANISHI

Shifr	Oliy ta‘lim muassasasi va ta‘lim yo‘nalishi nomi	To‘lov-kontrakt asosida		
		Jami	Shu jumladan:	
			o‘zbek	rus
	Toshkent davlat yuridik universiteti	100	80	20
60420100	Yurisprudensiya: davlat-huquqiy faoliyat	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: jinoyat-huquqiy faoliyat	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: biznes huquqi	25	20	5
60420100	Yurisprudensiya: xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik	25	20	5

**2022/2023 o‘quv yili uchun Toshkent davlat yuridik universiteti bakalavriatining kunduzgi ta’lim shakliga TDYU qoshidagi akademik litsey bitiruvchilarini qabul parametrlaridan tashqari to‘lov-kontrakt asosida o‘qishga qabul qilish bo‘yicha o‘rinlar sonining ta’lim yo‘nalishlari va o‘qitish tillari bo‘yicha
TAQSIMLANISHI**

Shifr	Oliy ta’lim muassasasi va ta’lim yo‘nalishi nomi	To‘lov-kontrakt asosida		
		Jami	Shu jumladan:	
			o‘zbek	rus
	Toshkent davlat yuridik universiteti	90	65	25
60420100	Yurisprudensiya: davlat-huquqiy faoliyat	23	16	7
60420100	Yurisprudensiya: jinoyat-huquqiy faoliyat	22	16	6
60420100	Yurisprudensiya: biznes huquqi	23	17	6
60420100	Yurisprudensiya: xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik	22	16	6

**Toshkent davlat yuridik universiteti tomonidan ko‘rsatiladigan xizmatlar uchun haq to‘lash
PREYSKURANTI**

(so‘mda)

№	Tadbirlar nomi	Ishtirokchi xodimlar soni	Ish haqi miqdori			Jami ish haqi miqdori	Boshqa xarajatlar (qog‘oz, kanstovarlar va h.k.)	Jami xarajatlar	Ustama (40%)	QQS	Shartnoma bahosi*
			Soat	Soatbay to‘lov miqdori (o‘rtacha bir soat 12% ijtimoiy soliq bilan birga)	Jami soatbay miqdori						
1	2	3	4	5	6 (4x5)	7 (3x6)	8	9 (7+8)	10 (9x40%)	11 ((9+10)x15%)	12 (9+10+11)
1	Huquqiy targ‘ibotlarni tashkil etish	2	1	152 700,8	152 701	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097
2	Huquqiy maslahat berish	1	1	152 700,8	152 701	152 701	240 000	392 701	157 080	82 467	632 248
3	Buyurtmachining lokal hujjatlari namunaviy loyihalarini tayyorlab berish	2	2	152 700,8	305 402	610 803	240 000	850 803	340 321	178 669	1 369 793
4	Normativ-huquqiy hujjat loyahasini ishlab chiqish	3	3	152 700,8	458 103	1 374 308	240 000	1 614 308	645 723	339 005	2 599 035
5	Normativ-huquqiy hujjatlar loyahasini dastlabki ekspertizadan o‘tkazish	2	3	152 700,8	458 103	916 205	240 000	1 156 205	462 482	242 803	1 861 490
6	Qabul qilingan qonun hujjatlari va ularning normalari mazmun-mohiyatini tushuntirish va sharhlar tayyorlash	2	1	152 700,8	152 701	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097
7	Huquqni qo‘llash hujjatlarining namunaviy loyihalarini ishlab chiqish	2	3	152 700,8	458 103	916 205	240 000	1 156 205	462 482	242 803	1 861 490
8	Huquqiy va boshqa ayrim ijtimoiy fanlarga oid darslik, o‘quv qo‘llanma, monografiya, risola yoki o‘quv kontentini tayyorlab berish	2	6	152 700,8	916 205	1 832 410	240 000	2 072 410	828 964	435 206	3 336 580
9	Huquqiy va boshqa ayrim ijtimoiy-iqtisodiy mavzularda konferensiya, davra suhbatlari hamda ilmiy seminarlar o‘tkazish	2	1	152 700,8	152 701	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097

10	Ilmiy-huquqiy matnlarning tarjima ishini bajarish	1	1	152 700,8	152 701	152 701	240 000	392 701	157 080	82 467	632 248
11	Huquqiy targ'ibot-tashviqot materiallarini tayyorlab berish	1	1	152 700,8	152 701	152 701	240 000	392 701	157 080	82 467	632 248
12	Haq evaziga huquqiy ta'lim berish	1	1	152 700,8	152 701	152 701	240 000	392 701	157 080	0	549 781
13	Yuridik xizmatlar bo'yicha IT-texnologiyalar asosida dasturlar yaratish	2	8	152 700,8	1 221 607	2 443 213	240 000	2 683 213	1 073 285	563 475	4 319 974
14	Buyurtmachi tomonidan tuziladigan shartnomalarning namunaviy loyihalarini tuzib berish va dastlabki ekspertizadan o'tkazish	2	3	152 700,8	458 103	916 205	240 000	1 156 205	462 482	242 803	1 861 490
15	Mehnat qonunchiligi bilan bog'liq lokal hujjatlarni ishlab chiqish va ekspertizadan o'tkazish	1	2	152 700,8	305 402	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097
16	Yuridik shaxs tashkil etilganda, qayta tashkil etilganda, uning huquqiy maqomi o'zgarganda uni huquqiy qo'llab-quvvatlash	2	1	152 700,8	152 701	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097
17	Qonunchilik bo'yicha huquqni qo'llash amaliyotida yuzaga kelgan muammolar bo'yicha qilingan murojaatlar yuzasidan yechim topish, takliflar tayyorlash va ular bo'yicha yuridik xulosalar berish	1	2	152 700,8	305 402	305 402	240 000	545 402	218 161	114 534	878 097
18	Ilmiy unvonni olish uchun talab etiladigan hujjatlarni rasmiylashtirishda ko'maklashish	1	4	152 700,8	610 803	610 803	240 000	850 803	340 321	178 669	1 369 793

* Yuqorida ko'rsatib o'tilgan miqdorlar ko'rsatiladigan xizmatning xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, xizmat ko'rsatish shartnomasi taraflarining kelishuviga asosan o'zgartirilgan holda belgilanishi mumkin.

**Mustaqil izlanuvchilik institutiga qabul qilinganlarning dissertatsiya mavzulari va ilmiy rahbarlari
RO‘YXATI**

T/r	Mustaqil izlanuvchi F.I.Sh., ilmiy darajasi va unvoni	Ixtisoslik shifri va nomi	Ilmiy maslahatchi F.I.Sh., ilmiy darajasi va unvoni	Biriktirilgan kafedra nomi	Mavzu nomi
1.	Ergashev Ma’rufjon Maxmudjonovich	12.00.01 – Davlat va huquq nazariyasi va tarixi. Huquqiy ta’limotlar tarixi	Mamatov Hudoyor Teshayevich yuridik fanlar doktori, professor	Davlat va huquq nazariyasi kafedrası	Qonunchilikdagi kolliziyalarni hal etish mexanizmini takomillashtirish
2.	Raxmonov Sardorjon Sodiqjonovich	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma’muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Yusupov Sardorbek Baxodirovich yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent	Ma’muriy va moliya huquqi kafedrası	Davlat fuqarolik xizmatini o‘tash jarayonini tartibga solishning tashkiliy-huquqiy asoslari
3.	Xudoyberganova Mavjuda Xamroqulovna	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma’muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Yusupov Sardorbek Baxodirovich yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent	Ma’muriy va moliya huquqi kafedrası	O‘zbekistonda aholini dori vositalari bilan ta'minlashda davlat boshqaruvini takomillashtirishning tashkiliy-huquqiy asoslari
4.	Umarov Abbosjon Asliddin-o‘g‘li	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma’muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Ergashev Ikrom Abdurasulovich yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent	Ma’muriy va moliya huquqi kafedrası	Bank nazoratini amalga oshirishning tashkiliy- huquqiy asoslari
5.	Sherov Quvondiq Polvonnazarovich	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma’muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Yo‘ldashev Azizjon Ergash o‘g‘li yuridik fanlar nomzodi, dotsent	Konstitutsiyaviy huquq kafedrası	Normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarining jamoatchilik muhokamalarini takomillashtirish masalalari
6.	Aminov Shaxrizod Umidbek o‘g‘li	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma’muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Musayev Bekzod Tursunboyevich yuridik fanlar doktori, dotsent	Konstitutsiyaviy huquq kafedrası	O‘zbekistonda tashqi mehnat migratsiyasi sohasidagi boshqaruvni takomillashtirish

7.	Avezov Dilshod Sadulayevich	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma'muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Yo'ldashev Azizjon Ergash o'g'li yuridik fanlar nomzodi, dotsent	Konstitutsiyaviy huquq kafedrası	Mahalliy Kengash deputati odobini huquqiy tartibga solish masalalari
8.	Qurbonov Sobir Sultonovich	12.00.02 – Konstitutsiyaviy huquq. Ma'muriy huquq. Moliya va bojxona huquqi	Bekov Ixtiyor Rustamovich yuridik fanlar doktori, professor	Konstitutsiyaviy huquq kafedrası	Fuqarolarning shaxsiy huquq va erkinliklarini ta'minlashda prokuratura organlarining o'rni: konstitutsiyaviy-huquqiy tahlil
9.	Mexmonov Musoxon Ma'rufjon o'g'li	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Topildiyev Baxromjon Raximjonovich yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Davlat organlari va tashkilotlariga outsorsing asosida xizmat ko'rsatishni fuqarolik-huquqiy tartibga solinishi
10.	Marufov Oybekjon Uktamovich	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Imomov Nurillo Fayzullayevich yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Mulk xukukini ximoya kilish muammolari
11.	Nuriddinov Lazizjon G'iyos o'g'li	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Okyulov Omonbay yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Tadbirkorlik faoliyati sub'ektlarining qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yer uchastkalariga bo'lgan huquqlari kafolatlari
12.	Allayarova Muattar Chariyarovna	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Okyulov Omonbay yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Uy-joy oldi-sotdisini amalga oshirishni fuqarolik-huquqiy ta'minlash
13.	Dusnazarova Mohigul Djaxongirovna	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Okyulov Omonbay yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Sport shartnomalarida shaxsiy huquqlarni amalga oshirilishini cheklashni huquqiy tartibga solish masalalari
14.	Beg'amov Muxriddin Kamoliddin o'g'li	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Narziyev Otabek Sa'diyevich yuridik fanlar nomzodi, dotsent	Xalqaro xususiy huquq kafedrası	Davlat xususiy sherikchilik asosida ta'lim sohasiga investitsiya jalb etishning huquqiy masalalari

15.	Nurova Zilola Xo'jamurodovna	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Imomov Nurillo Fayzullayevich yuridik fanlar doktori, professor	Fuqarolik huquqi kafedrası	Yuridik faktlarning bir turi sifatida fuqarolik holati hujjatlarini takomillashtirish
16.	Jo'rayev Shuhrat Nasirali o'g'li	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Gulyamov Said Saidaxrarovich yuridik fanlar doktori, professor	Xalqaro xususiy huquq kafedrası	"The legal issues of use artificial intelligence in contracts"
17.	Elmurodov Xusan Elmurodovich	12.00.05 – Mehnat huquqi. Ijtimoiy ta'minot huquqi	Ismoilov Shuhratjon Abdusaminovich yuridik fanlar doktori, dotsent v.b.	Mehnat huquqi kafedrası	Ishdan chetlashtirishni huquqiy tartibga solish muammolari
18.	Shayakubova Elnora Xusnutdinovna	12.00.05 – Mehnat huquqi. Ijtimoiy ta'minot huquqi	Ismoilov Shuhratjon Abdusaminovich yuridik fanlar doktori, dotsent v.b.	Mehnat huquqi kafedrası	Mehnat munosabatlari sub'ektlarining o'zaro elektron hamkorligi huquqiy masalalari
19.	Abdullayeva Ra'no Narzullayevna	12.00.05 – Mehnat huquqi. Ijtimoiy ta'minot huquqi	Ismoilov Shuhratjon Abdusaminovich yuridik fanlar doktori, dotsent v.b.	Mehnat huquqi kafedrası	Правовое регулирование оплаты труда в Республике Узбекистан
20.	Husainov Dilmurod Kamiljonovich	12.00.08 – Jinoyat huquqi, huquqbuzarliklarning oldini olish. Kriminologiya. Jinoyat- ijroiya huquqi	Abdurasulova Qumriniso Raimqulovna yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası	Amnistiya va afv etish institutlarini takomillashtirish istiybollari (jinoyat-huquqiy va jinoyat- ijroiya jihatlarini)
21.	Alishayev Sobir Tursunboyevich	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Bazarova Dildora Bahodirovna yuridik fanlar nomzodi, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Hukm odil sudlovning yakuniy hujjati: nazariy va amaliy tahlil
22.	Qudratillayev Xazratali Zokirjon o'g'li	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Bazarova Dildora Bahodirovna yuridik fanlar nomzodi, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishni tergov qilishning protsessual jihatlarini

23.	Mamataliyeva Shaxnoza Xushmamat qizi	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Bazarova Dildora Bahodirovna yuridik fanlar nomzodi, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Jabrlanuvchilar, guvohlar va jinoyat protsessi boshqa ishtirokchilari xavfsizligini ta'minlashning jinoyat protsessual jihatları
24.	Hakimjonov Maqsudjon Mahmud o'g'li	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Tulaganova Gulchexra Zaxitovna yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Hokimiyat vakiliga yoki fuqaroviy burchini bajarayotgan shaxsga qarshilik ko'rsatish jinoyatlarini tergov qilish uslubiyoti
25.	Rajabov Bekzod Xalimovich	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Astanov Istam Rustamovich yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Jinoyat ishlari bo'yicha sudga qadar ish yuritishda soddalashtirilgan tartibda ish yuritish: nazariy va amaliy tahlil
26.	Mamatov Shuhrat Xaliqulovich	12.00.09 – Jinoyat protsessi. Kriminalistika, tezkor-qidiruv huquq va sud ekspertizasi	Astanov Istam Rustamovich yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat-protsessual huquqi kafedrası	Bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlikka doir jinoyatlar yuzasidan tergovga qadar tekshirishni amalga oshirishning kriminalistik jihatları
27.	Ochilov Shermatjon Rashidovich	12.00.10 – Xalqaro huquq	Umarxanova Dildora Sharipxanovna yuridik fanlar doktori, dotsent	Xalqaro huquq va inson huquqlari kafedrası	BMTning terrorizmga qarshi strategiyasini amalga oshirish bo'yicha Markaziy Osiyo mamlakatlari hamkorligining xalqaro-huquqiy asoslari
28.	Putilin Iliia	12.00.10 – Xalqaro huquq	Rustambekov Islombek Rustambekovich yuridik fanlar doktori, professor	Xalqaro huquq va inson huquqlari kafedrası	Толкование международных инвестиционных договоров
29.	Raxmanov Dmitriy Qalandarovich	12.00.11 – Parlament huquqi	Otaxonov Foziljon Haydarovich	Konstitutsiyaviy huquq kafedrası	Научно-экспертное обеспечение деятельности парламента Узбекистана

			yuridik fanlar doktori, professor		
30.	Eshqobilov Sirojiddin Abdunabiyevich	12.00.14 – Huquqbuzarliklar profilaktikasi. Jamoat xavfsizligini ta'minlash. Probatsiya faoliyati	Ismailov Isamiddin yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası	Jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlashda ijtimoiy reabilitasiya markazlari faoliyatini huquqiy asoslarini takomillashtirish
31.	Rizayev Xudoynazar Amirulla o'g'li	12.00.14 – Huquqbuzarliklar profilaktikasi. Jamoat xavfsizligini ta'minlash. Probatsiya faoliyati	Djurayev Ixtiyor Baxtiyorovich yuridik fanlar doktori, dotsent	Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası	Ta'limni boshqarish organlari va ta'lim muassasalarining huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyatini takomillashtirish
32.	Sobirova Nozimaxon Muxtorxon qizi	12.00.14 – Huquqbuzarliklar profilaktikasi. Jamoat xavfsizligini ta'minlash. Probatsiya faoliyati	Ismailov Isamiddin yuridik fanlar doktori, professor	Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası	Вопросы совершенствования профилактики конфликта интересов в сфере противодействия коррупции в системе образования
Mustaqil izlanuvchilik (DSc)					
33.	Xazratqulov Odilbek Tursunovich	12.00.03 – Fuqarolik huquqi. Tadbirkorlik huquqi. Oila huquqi. Xalqaro xususiy huquq	Gulyamov Said Saidaxrarovich yuridik fanlar doktori, professor	Xalqaro xususiy huquq kafedrası	Raqamli moliyaviy xizmatlar ko'rsatishni huquqiy tartibga solish muammolari

"TASDIQLAYMAN"

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha

Prorektor _____

MUALLIF

2023 yil Jurnallar obunasi uchun

NOMI:

2023 yil universitet muassisligidagi davriy jurnallar

KALKULYATSIYA №

TIRAJ

100

200

bet

FORMAT

A4

QOG'UZ XARAJATLARI

5 100

51,00

kg

22 600

1 152
600

so'm

MASTER PLYONKA

102

2 917

so'mdan

297
534

so'm

KRASKA

1,30

dona

CHOP ETISH

358 800

so'mdan

466
619

so'm

MUQOVA

220+gr

102

kg

1 344,00

so'mdan

137
088

so'm

MUQOVA UCHUN KRASKA

102

CHOP ETISH

624

so'mdan

63
648

so'm

PEREPLYOT Kley

102	BIR DONA KITOB UCHUN	1800	soʻmdan	183 600	soʻm
-----	-----------------------------	------	---------	------------	------

Boshqa xarajatlar

JAMI MATERIALLAR XARAJATLARI	2 301 089	soʻm
UMUM XOʻJALIK XARAJATLARI (ish haqi, kommunal toʻlovlar, asosiy vositalarni eskirishi va x.k) 30%	690 327	soʻm
UMUMIY BAHOSI	2 991 416,22	soʻm
1 DONA BAHOSI	29 914,16	soʻm
<i>2022 yil uchun kutilayotgan inflyatsiya darajasi - 9 foizi</i>	2 692,27	soʻm
<i>35% USTAMA</i>	10 469,96	soʻm
1 DONA BAHOSI QQSsiz	43 076,39	soʻm
1 DONA BAHOSI QQS bilan (15%)	49 537,85	soʻm

Moliya-iqtisod boʻlimi boshligʻi

Bosh xisobchi muovini

Matbaa boʻlim boshligʻi